

KAIJUTIN 2012

Lemmikkilinnut
Kaijuli ry

Kaijutin 2012

Päätöimittaja & taitto: Jarmo Tuutti

Kielentarkistus: Hanna Miettinen

Kaijutin-logo: Essi Laavainen

Nuoriso-tiimin logo: Ida-Emilia Kaukonen

Paino: Vammalan Kirjapaino Oy

Kansikuva & tämän aukeaman kuva: Jarmo Tuutti

Hallitus 2012

Tiina Torikka (puheenjohtaja) - tinttu@kaijuli.fi / 050-5529142

Jarkko Leppänen (varapuheenjohtaja) - admin@kaijuli.fi

Jarmo Tuutti (sihteeri & tiedotus) - sihteeri@kaijuli.fi

Maarit Räinen (rahastonhoitaja & jäsenvastaava) - jassenrekisteri@kaijuli.fi

Ida-Emilia Kaukonen (kasvatus)

Jonne Stenroth (sijoitusrinki)

Heli Portti (paikallistoiminta)

Laura Kurkela (nuorisotoiminta)

Lemmikkilinnut **KAIJULI** ry

Sisältö

Puheenjohtajan puheenvuoro	4
Lemmikkilinnut Kaijuli ry: 10 vuotta lemmikkilintujen hyväksi	6
ELL Palsta: Post mortem -tutkimus. Mitä se tarkoittaa?	8
Mikä on lintulamppu ja tarvitaanko sitä?	10
Hormonaalinen käyttäytyminen - Onko papukaijasi uhri?	24
Seeprapeippon pesinnän rajoittaminen	30
Aggressiivisuus ja miten sen kanssa toimitaan	34
Valjaskoulutusta papukaijoille	38
Linnun kiinni ottaminen hätätilanteessa	44
Kaijasten kesyttelyä	48
Papukaijan ”metsästys” - Kertomus siitä, miten Hönö tuli meille	52
Haastattelussa Loro Parquesta Rafael Zamora Padron	58
Nuorisosivut	60

Puheenjohtajan puheenvuoro

Niin sitä sitten tuli tällekin yhdistykselle 10 vuotta täyteen ja sitä juhlittiin asiaan kuuluvasti yhdistyksen perinteisessä mökkiviikonlopussa syyskuussa. Paikalla oli kolmisenkymmentä jäsentä lintuineen ja sanomattakin on selvää, että hauskaa oli! Yhdistyksen historiikista saat lukea lisää tästä lehdestä.

Yhdistys on kuluneen kymmenen vuoden aikana saavuttanut todella paljon sekä viranomaisyhteistyössä, että asenteiden muuttamisessa harrastajien kesken. Vielä kuitenkin valitettavasti löytyy ihmisiä, jotka eivät piittaa lintunsa hyvinvoinnista niin paljon, mitä pitäisi. Tällaisissa tapauksissa yksittäistenkin henkilöiden jakama tieto on kullan arvoista.

Luin mielenkiintoisen artikkelin taannoin koiramaailmasta, jossa jotkut henkilöt hankkivat itselleen tietyn rotuisen koiran pönkittääkseen itsetuntoaan, mutta sitten eivät osaa kouluttaa koiraansa, kuten pitäisi. Myös pentutehtailijoista on viime aikoina kirjoitettu paljon. Lintumaailmassa ei onneksi tässä mittakaavassa vastaavaan törmää, mutta aina löytyy niitäkin, jotka rahanahneudessaan koittavat ansaita joko tuomalla lintuja halvoilta lintutoreilta ja pyytäen niistä sitten tolkkuttomia hintoja. Tai niitä, jotka onnistuessaan pesittämään omat lintunsa, eivät tuon taivaallista piittaa esimerkiksi poikasten luovutusiästä. Tärkeää olisikin, että jokainen lintua hankkiva tiedostaisi nämä ongelmat, eivätkä hankkisi lintua epämääräisistä oloista. Tärkeää olisi myös tiedostaa, että jokaisesta linnusta pitää ostohetkellä saada paperit ja että Cites I/A-lajeja ei saa edes myydä ilman EU-lupanumeroa. Yhdistys on tehnyt näiden asioiden eteen paljon töitä Suomen ympäristökeskuksen kanssa ja ohjeistusta voi kysyä yhdistyksen hallituksen jäseniltä.

Ongelmien välttämiseksi yhdistys suosittaakin, että poikasten ostajat hankkisivat lintunsa yhdistyksen kasvattajarekisteriin kuuluilta kasvattajilta.

Myös valelääkäreistä on viimeaikoina kirjoitettu paljon, tosin ihmisiä hoitavista lääkäreistä. Suomessa on valitettava tilanne sen osalta, että yhtään lintuihin erikoistunutta lääkäriä ei Suomessa ole, mutta on muutamia, jotka osaavat asiansa. Näistä onkin luettelo yhdistyksen etusivulla. Valitettavasti tälläkin saralla löytyy joitain eläinlääkäreiltä, jotka tituleeraavat itseään jos jonkin alan asiantuntijaksi lintumaailmassa, mutta jokaisen kannattaa suhtautua näihin titteleihin varauksella. Mikäli sinulla on tietoa jostain eläinlääkäristä, joka ei ole vielä jostain syystä päätenyt yhdistyksen suosittelujen eläinlääkäreiden listalle, mutta mielestäsi sinne kuuluisi, ota yhteyttä yhdistyksen hallitukseen.

Syksyn kokouksessa mietittiin taas kerran, miten jäsenmäärää saataisiin kasvatettua, jokainen tietää, miten tärkeitä jäsenet yhdistykselle ovat ja että ilman jäseniä ei ole yhdistystäkään, joten jokainen jäsen mahdollistaa yhdistyksen toiminnan ja jokainen uusi jäsen mahdollistaa toiminnan lisäämisen. Muis-tathan suositella tutuillesi yhdistyksen jäsenyyttä, mikäli hänellä sitä ei vielä ole. Myös lahjoitukset yhdistykselle ovat mahdollisia, jos joku katsoo lom-pakossaan olevan ylimääräistä rahaa ja tahtoa yhdis-tyksen tukemiseen löytyy.

10v-juhlat ja mökkiviikonloppu

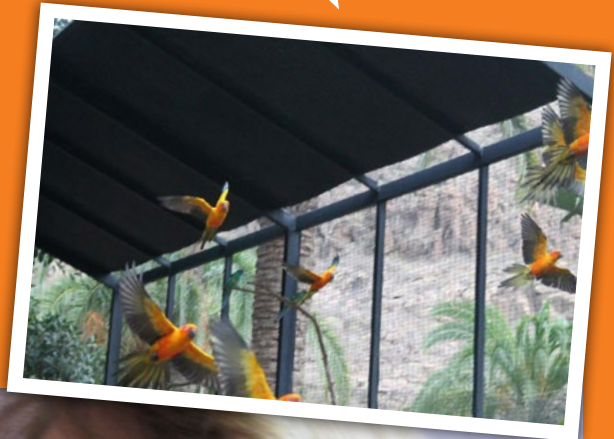
Yhdistyksen osasto Lemmikkimessuilla

Aurinkoaratteja Teneriffalta

Vielä tässä lokakuun lopulla järjestetään reissu Teneriffalle ja osallistutaan lemmikkimessuille. Vuodesta 2013 sen verran, että vuoden kohokohta tulee varmasti olemaan Barbara Heidenreichin seminaari keväällä sekä mahdollisesti treffit ruotsalaisten lemmikkilintuharrastajien kanssa kesällä. Näistä kaikista tapahtumista tullaan ilmoittelemaan yhdistyksen sivuilla.

Syksyisen auringon paistaessa ikkunasta sisään lopettelen tällä kertaa tämän puheenvuoroni. Haluan kuitenkin jälleen esittää kiitokseni yhdistyksen hallitukselle, toimihenkilöille ja jäsenille.

Oikein ihanaa loppuvuotta kaikille
tinttu the pj

10 vuotta lemmikkilintujen hyväksi

Yhdistyksen historiaan viimeisen kymmenen vuoden aikana on mahtunut paljon asioita, mutta juuret ulottuvat vieläkin pidemmälle. Tämä artikkeli käy läpi Kaijuleiden historiaa: miten yhdistys sai alkunsa ja miten se on muovautunut aktiiviseksi toimijaksi, mitä se on nykyisin.

Teksti ja kuvat: Jarmo Tuutti

Kaikki alkoi vuonna 2001, jolloin yhdistyksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksikin päätenyt Mika Rantamäki perusti keskustelufoorumin osoitteeseen papukaijat.net, josta yhdistyksen foorumi vielä tämän artikkelin kirjoittamisen hetkellä löytyy. Tällöin Suomesta ei löytynyt mitään lemmikkilintuaiheista keskustelupalstaa, vaan Suomen papukaijayhdistys ry:llä oli olemassa pelkästään infosivu, josta löytyi tietoa yhdistyksestä. Foorumin perustamisen jälkeen itse asiassa SPY:llä oli oma osionsa papukaijat.netin foorumilla.

Perustettu foorumi saikin nopeasti ”siivet alleen” ja keskustelu oli vilkasta heti alusta asti. Foorumin yhteyteen perustettiin myös chat, jossa oli helppo tutustua muihinkin harrastajiin hieman läheisemmin. Chatin keskusteluista saikin alkunsa ajatus uuden yhdistyksen perustamisesta: haluttiin järjestää aktiivisempaa toimintaa sekä enemmän lintupäiviä ympäri Suomea. Myös tämä chat löytyy edelleen yhdistyksen foorumin yhteydestä, joskin osa keskusteluista on siirtynyt uuden sukupolven myötä IRC:iin.

Yhdistyksen chat on kuitenkin kautta historian ollut tärkeä paikka, jossa monet harrastajat ovat viettä-

neet pitkiäkin iltoja, ja jossa on juteltu paljon muistakin asioista, kuin pelkistä linnuista. Allekirjoittanutkin päätyi yhdistyksen pariin chatin kautta loppuvuodesta 2005, kun olin hankkimassa ensimmäistä papukaijaani. Parhaat omat muistoni chatista liittyvät myöhäisiin viikonloppuiltoihin (mikä elämä?), kun keskusteluille on saanut nauraa vatsa kipeänä.

Yhdistyksen ensimmäiset askeleet

Vuonna 2002 alkoivat hautua ajatukset sekä uuden yhdistyksen perustamisesta että foorumilaisten tapaamisesta. Nämä päätettiinkin yhdistää ja ensimmäinen foorumilaisten tapaaminen sekä yhdistyksen perustamiskokous ajoittuivat viikonlopulle 28. – 29.9.2002. Tällainen ”mökkiviikonloppu” on edelleen yksi vuotuinen perinteinen yhdistyksen tapahtuma ja se järjestetään joka syksy samoihin aikoihin. Tällöin myös papukaijat.netin foorumista tuli yhdistyksen virallinen keskustelufoorumi ja samalla sivustolle alettiin luoda yhdistyksen nettisivuja.

Yhdistyksen ensimmäiseksi puheenjohtajaksi valittiin Mika Rantamäki, jonka lisäksi hallituksessa mukana olivat nykyinen puheenjohtaja Tiina Torikka, Anja Härkönen, Leena Pätiälä, Victor Kadyrov,

Lemmikkilinnut

KAIJULI ry

Ilkka Härkönen, Kirsi Tolvanen, Kati Kokkonen sekä Pentti Laitila.

Yhdistyksen nimen synty onkin kokonaan oma tarinansa. Perustamiskokouksessa esitettiin erilaisia vaihtoehtoja, kuten Suomen Lemmikkilintuyhdistys ry, joka kuitenkin hylättiin, koska se oli monien mielestä liian lähellä Suomen Papukaijayhdistys ry:tä, josta haluttiin erottua selvästi. Jo foorumin alkuaikoina ensimmäisellä ”sisäpiirillä” oli foorumilla oma osionsa ”kaijulit”. Monien variaatioiden kautta päädyttiin nimeen ”Lemmikkilinnut Kaijuli ry”.

Kyseinen nimi on luultavasti aiheuttanut monia haasteita, kun yhdistys on pyrkinyt luomaan yhteistyösuhteita ja kasvamaan, sillä nimi voi vaikuttaa hieman kummalliselta yhdistystä tuntemattomalle. Nimi kuitenkin jäi pysymään, sillä alkuaikojen aktiivit tulivat siihen lopputulokseen, että nimi ei määrää yhdistyksen uskottavuutta, vaan yhdistyksen toiminta. Nyt 10 vuoden jälkeen tätä kirjoitettaessa asiasta voi olla täysin samaa mieltä. Tätä kuvastaa esimerkiksi SEY Suomen Eläinsuojeluyhdistysten Liitto ry:n toiminnanjohtajan Helinä Ylisirmiön kommentti ”*Mutu-tuntuman sijasta tutkittuun tietoon perustuvaa lintutietoutta – sitä tarvitaan aina. Lem-*

mikkilintujen kohdalla vallalla on vielä liikaa oletuksia ja vanhakantaista ajattelua. Kaijuleiden aktiivinen ote lemmikkilintujen puolestapuhujana on tarpeellista ja tärkeää”.

Varsinkin alkuaikoina Leena Pätiälän aktiivinen työ yhdistyksen eteen sekä nykyisin laadukas ja johdonmukainen, lintujen hyvinvointiin keskittyvä työ on tehnyt Kaijuleista tunnetun yhdistyksen, johon monet tahot luottavat yhteistyökumppanina. Lisäksi monille aktiivisille jäsenille kaijulina oleminen on jo itsessään tärkeä asia ja merkittävä osa yhdistyksen identiteettiä.

Myös edellä mainittu ”sisäpiiri” on aiheuttanut paljon keskustelua vuosien mittaan. Tutuksi on tullut mm. erään yhdistyksen ulkopuolisen henkilön aktiivisesti levittämä kommentti ”piiri pieni pyörii”. Kaijuleissa olemme kuitenkin ylpeitä tämän aktiivisen ”sisäpiirin” olemassa olost, sillä ilman tällaista yhdistys ei pystyisi toimimaan tehokkaasti ja jonkinlaisen sisäpiirin muodostuminen aktiivisten toimijoiden keskuuteen on vääjäämätöntä. Olemme myös yhtä ylpeitä siitä, että tähän sisäpiiriin on myös ”ulkopuolisten” erittäin helppo päästä mukaan, sillä uudet kasvat otetaan avosylin vastaan. Kuten hiljat-

tain mukaan tullut Ninna Ahlgren kommentoi asiaa: *"Meidät otettiin iloisesti ja ystävällisesti vastaan, ihan kuin olisi tunnettu kauemminkin! Ilmapiiiristä huokui tunnelma, joka kertoi yhteen hiileen puhaltavista ja lintujen hyvinvoinnista välittävistä ihmisistä."*

Alku ei ole aina hankalaa

Voisi kuvitella, että uudella yhdistyksellä olisi vaikeuksia vakiinnuttaa itseään, mutta Kaijuleiden kohdalla alku oli yllättävän helppoa. Varsinkin Leena järjesteli paljon asioita, ja aluksi lintupäiviä oli lähes joka viikonloppu. Valitettavasti tämä vauhti myös sai aikaan sen, että joiltain into alkoi loppua ja he jäivät muutaman vuoden päästä taka-alalle toiminnasta. Tosin nämäkin tapahtuivat hyvissä merkeissä ja "ovet paukkuen" lähteneitä aktiiveja ei yhdistyksen historiasta taida löytyä yhtään. Nykyisin tapahtumia järjestetään hieman harvemmin ja painopiste on muuttunut tapahtumiin, joissa harrastajat pääsevät tutustumaan toisiinsa.

Monilla alkuaikojen aktiiveilla myös elämäntilanteet ovat muuttuneet ja esimerkiksi lapsien hankkiminen on tarkoittanut sitä, ettei yhdistystoiminnalle ole jäänyt niin paljoa aikaa, kuin aikaisemmin. Esimerkiksi Mika joutui jättämään puheenjohtajan tehtävät 2004, jolloin tähän rooliin tuli nykyinen puheenjohtaja Tiina "Tinttu" Torikka. Samoihin aikoihin mukaan tuli myös monta muuta nykyisinkin vielä yhdistyksen parissa olevaa henkilöä, kuten foorumin ylläpitäjäksi tullut ja nykyisin varapuheenjohtajana toimiva Jarkko "Jake" Leppänen.

Olemme kuitenkin olleet siinä mielessä onnekkaina asemassa, että uusia innokkaita toimijoita on tullut tasaisesti yhdistyksen pariin. Esimerkiksi nykyinen yhdistyksen hallitus on kokoelma vanhempia kasvoja sekä tuoreita harrastajia.

Kaijulit on alusta asti ollut myös median kiinnostuksen kohteena ja yhdistyksen toiminnasta kirjoitettiin alkuun monta artikkelia. Lisäksi yhdistyksen linnut ovat esiintyneet mm. Aki Louhivuoren Gourmet club -elokuvassa, josta löytyy senegalinkaija Jade, amatsonianamatsoni Yrtti sekä valkokakadu Niilo. Mediaesiintymisiä on tullut myöhemminkin eteen, esimerkiksi Barbara Heidenreichin seminaarin yhteydessä sekä hiljattain Jaken ja Sannan radioesiintyminen NRJ:n aamuohjelmassa.

Yhdistyksen osasto
10v-juhlamessuilla
PetExpo 2012:ssa

Lintupäivät Turun
Ruissalon kasvitie-
teellisessä puutar-
hassa 2007

Kakku koristei-
neen yhdistyksen
10-vuotisjuhlissa

Aivan ensimmäisiä yhdistyksen tarjoamia palveluita olivat kirjasto ja hoitorinki, jonka jälkeen uusia palveluita on kehitetty tasaiseen tahtiin. Ensimmäinen Kaijutin julkaistiin vuonna 2004. Aluksi yhdistyksellä oli myös hetken kasvattajalista, mutta tämä otettiin lyhyen ajan jälkeen käytöstä pois. Uusi kasvattajalista, joka täyttää yhdistyksen kriteerit lintujen hyvinvoinnin edistämisestä, saatiin julkaistua 2011.

Merkittävää muutosta asenteissa

Mielestäni yksi merkittävimpiä yhdistyksen saavutuksia on ollut lemmikkilintuharrastukseen liittyvien asenteiden sekä uuden tiedon levittäminen Suomessa. Tämä murros alkoi joskus vuoden 2006 jälkeen, kun itsekin olin aloitteleva lintuharrastaja. Kuulun kuitenkin vielä siihen sukupolveen, joka on tehnyt asioita ”perinteisten” tapojen kautta ja törmännyt sen aiheuttamiin ongelmiin.

Yksi merkittävä murros on ollut lintujen käsittely ja kouluttaminen. Perinteiset neuvot kertoivat, että linnulle ei tulisi antaa koskaan periksi ja se tulisi laittaa tekemään omistajan haluamat asiat hyvällä tai pahalla. Tähän on liittynyt myös väärinkäsitys siitä, papukaijoilla olisi jonkinlainen tarve pyrkiä dominoimaan omistajaansa tai pyrkiä parven johtajaksi. Näihin kuviteltuihin haasteisiin on aikaisemmin vastattu laittamalla ”kova kovaa vastaan”, mutta nykyisin ilmapiiri on muuttunut ja harrastajien ymmärtäessä paremmin lintujen käyttäytymistä pystytään tällaisten aiheuttamat konfliktit ratkomaan ilman kovia otteita.

Selkein alku tälle murrokselle oli Milla Koskinen, joka ei suostunut kuuntelemaan perinteisiä neuvoja siniotsa-amatsoni Ekun kanssa, vaan tutustui tuoreempaan tietoon. Hän muun muassa kävi kuuntelemaan Barbara Heidenreichin seminaaria ja Millan aktiivisuuden ansiosta Barbara on pitänyt kaksi koulutusseminaaria myös Suomessa. Lukuisien käännettyjen artikkeleiden sekä foorumikeskusteluiden jälkeen ilmapiiri on alkanut muuttua merkittävästi, ja nykyisin lähtökohtana on pakon sijaan vapaaehtoisuus sekä erityisesti lintujen hyvinvointi. Luonnollisesti tällaiset aiheet ovat herättäneet suuria tunteita suuntaan ja toiseen, ja aiheen ympäriltä onkin käyty monia tiukkoja väentöjä foorumilla.

Muitakin muutoksia on tapahtunut. Hyvänä esimerkinä on käsinruokinnan rooli kasvatuksessa:

kun aikaisemmin käsinruokinta oli lähes vakio ja sitä pidettiin hyvänä tapana kesyttää poikanen, suositetaan nykyisin ”luonnollisempaa” tapaa kasvattaa lintuja, joissa poikaset saavat elää elämänsä alun emojensa hoivissa. Lisäksi esimerkiksi virikkeellistämisen merkitys on noussut entisestään ja lintuhäkkien koot kasvaneet merkittävästi. Nykyinen hallituksen jäsen Jonne Stenroth kommentoikin näkevänsä tätä muutosta ympärillämme ollessaan aktiivisesti yhteydessä lukuisiin harrastajiin ympäri Suomea.

Voidaankin sanoa, että yhdistyksen aktiivisen toiminnan ansiosta lemmikkilintujen pitäminen on siirtynyt ”luonnollisempaan” suuntaan: niitä yritetään nykyisin ymmärtää enemmän lintuna ja tämän pohjalta tarjota niille hyvät olot lemmikkeinä. Tätä muutosta on leimannut myös se, että tiedon lähteenä pyritään käyttämään mahdollisimman paljon laadukkaita lähteitä, kuten tieteellisiä tutkimuksia, pelkän mutu-tiedon sijaan.

Maailma ei tietenkään ole valmis paikka. Vielä ajoittain tulee vastaan järkyttävän pienissä häkeissä pidettäviä lintuja, satunnaisesti jotkut käsinruokivat pesittävien lintujen poikaset automaattisesti sekä jotkut vielä neuvovat kesyttämään linnut pitämällä paniikissa vastaan pyristelevää lintua kiinni esimerkiksi valjaisiin laittamista varten. Olemme kuitenkin tulleet Suomessa pitkälle siitä, mitä harrastus oli ennen Kaijuleiden perustamista.

Muita isoja askeleita

Yhdistyksen toiminta ei ole keskittynyt pelkästään tiedon jakamiseen, vaan Kaijuleiden piiriin on syntynyt paljon muutakin toimintaa. Sijoitusrinki on ollut merkittävänä osana toimintaa jo pitkään ja sen kautta on löytänyt uuden kodin monta haastavastakin olosuhteista tullutta lintua. Sijoitusrinki pystyykin auttamaan juuri yksittäisiä lintuja ja tällaiselle toiminnalle on Suomessa selkeästi tarvetta.

Muita merkittäviä mainitsemisen arvoisia palveluita ovat esimerkiksi 2011 valmiiksi saadut kasvattajalista sekä linturekisteri.

”Jäsenmäärän kasvattaminen onkin yksi tärkeä asia yhdistyksen toiminnassa tulevina vuosina”

Kasvattajalistalle voivat hakea kaikki muutaman poikueen kokemuksen kasvattamisesta omaavat harrastajat. Emme ole halunneet tehdä sivustollemme avointa listaa, sillä haluamme kantaa yhdistyksen vastuun siitä, että nettisivujemme kautta löydetty kasvattajat toimivat eettisesti. Tämän takia kasvattajatoimintaan liittyykin sertifikaatti, jonka listalle hyväksytty kasvattaja saa. Se on merkki siitä, että yhdistys hyväksyy hänen toimintansa periaatteet sekä on tarkastanut lintujen tilat.

Linturekisteri taas perustettiin sen takia, että Papukaijayhdistyksen linturekisteri ei ole ollut enää vuosiin toiminnassa eikä siitä ole kuulunut pitkään aikaan mitään. Pidimme asiaa niin tärkeänä, että päätimme perustaa oman rekisterin. Vuodessa rekisteröityjen lintujen määrä on noussut jo yli sadan, mutta tässä on vielä selkeästi kehitettävää. Yhtenä haasteena tosin vaikuttaa olevan se, että monia vanhempia lintuja ei ole tunnistemerkitty, joka on vähentänyt rekisteröitävien lintujen määrää.

Tulevaisuuden haasteita ja mahdollisuuksia

10 vuotta täyttäneen Lemmikkilinnut Kaijuli ry:n toiminta ei näytä hidastumisen merkkejä. Pitkälti tämä on sen ansiota, että yhdistyksen pariin tulee säännöllisesti uusia innokkaita harrastajia, jotka jatkavat kymmenen vuotta sitten alkaneella tiellä.

Vaikka Kaijulit onkin vakiintunut kymmenen vuoden aikana merkittävänä toimijana Suomen lemmikkiharrastuksessa, on tämän suhteen vielä töitä tehtävänä. Nykyisellä 300 jäsenellä Kaijulit on selkeästi Suomen suurin lemmikkilintuyhdistys, mutta tämä määrä ei varmastikaan kata sitä potentiaalia, mitä Suomesta löytyisi. Jäsenmäärän kasvattaminen onkin yksi tärkeä asia yhdistyksen toiminnassa tulevina vuosina, sillä suurempi jäsenmäärä mahdollistaa suuremmat resurssit sekä tekee yhdistyksestä entistäkin vakavammin otettavan toimijan tällä kentällä.

Toinen haaste on nykyisten tärkeiden toimintojen, kuten linturekisterin sekä kasvattajalistan, vakiinnuttaminen osina suomalaista lemmikkilintuharrastusta. Tämä tulee vaatimaan ennen kaikkea aktii-

vista työskentelyä sekä tiedottamista, jotta ihmiset saataisiin laajalla joukolla tähän mukaan.

Yksi merkittävimpiä yhdistyksen historian aikana vastaan tulleita haasteita lienee kuitenkin tuleva eläinsuojelulain uudistus. Tätä varten valtakunnan mittakaavassa suhteellisen pienen yhdistyksen on onnistuttava vakuuttamaan monia mukana olevia tahoja, sillä kyseessä on merkittävä lakiuudistus ja jota valmistelemissa on useita korkean tason virkamiehiä. Haasteena on samalla saada laki huomiotaan linnut tarpeeksi hyvin, mutta niin, ettei harrastuksesta tule liian vaikeaa. Otamme tämänkin haasteen kuitenkin innokkaina vastaan ja pyrimme saamaan aikaan harrastuksen kannalta merkittäviä asioita.

Tulevaisuus ei kuitenkaan ole pelkkiä haasteita, vaan ennen kaikkea näemme tulevaisuuden mahdollisuuksia täynnä. Yhdistys jatkaa työtään lemmikkilintujen hyvinvoinnin eteen ja pyrimme jatkossa tavoittamaan yhä suuremman osan ihmisiä sekä olemaan ”kokoamme suurempi yhdistys”. Hyvä esimerkki mahdollisuuksista on hiljattain julkaistu Minun lemmikkini –kirjasarjan papukaijaosa, jonka kirjoittivat kaksi yhdistyksen hallituslaista. Tämä kirja päättyy myös kirjastoihin ja tavoittaa kokonaan uutta lukijakuntaa. Lisäksi yhteistyö viranomaisten ja muiden vastaavien toimijoiden kanssa on alkanut kantamaan hedelmää: esimerkiksi CITES-asioita on saatu edistettyä sen ansiosta, että olemme itse olleet proaktiivisesti yhteydessä Ympäristökeskukseen.

Tämä pikainen historiikki onkin hyvä päättää yhdistyksen puheenjohtaja Tiina ”Tinttu” Torikan sanoihin:

”10 vuotta on pitkä aika, mutta varsinkin asennemuutosten tekemiseen se on kovasti lyhyt. Pitää muistaa, että yhdistyksen ensimmäinen toimintavuosi oli 2003, joten kovin lyhyessä ajassa Lemmikkilinnut Kajuli ry on saanut aikaan mm. asenteiden muutosta lintujen hyvinvointia silmällä pitäen. Muutenkin se, että tänä päivänä ollaan jo niin pitkällä, että eri viranomaistahot ottavat meihin yhteyttä eri asioissa, kuten vaikka aikaisemmin mainitut lakimuutokset, kertovat siitä sinnikkyydestä ja ahkeruudesta, minkä eteen jokainen yhdistysläinen on tehnyt vapaaehtoista, palkatonta työtä. Monesti tuo työ on vielä tehty oman työn ja/tai opiskelujen ohella. Yhdistyksen saavutukset ovat hyvä esimerkki siitä, että porukassa on voimaa. Pienillä teoilla saadaan paljon aikaiseksi, kun halutaan uskoa omaan tekemiseen. Uskon, että seuraavatkin 10 vuotta on vähintään yhtä tuloksellisia ja hauskoja. Haluan kiittää niitä kaikkia, jotka ovat oman panoksensa tuoneet yhdistyksen toimintaan kuluneen 10 vuoden aikana.”

Ensimmäinen Barbaran koulutusseminaari 2008

Post mortem -tutkimus

– Mitä se tarkoittaa?

Sanatarkasti käännettynä ”post mortem” on ”kuoleman jälkeen” ja sillä viitataan yleensä ruumiinavaukseen. Tämä tilanne tulee vastaan myös tavalliselle linnunomistajalle kun lemmikkilintu kuolee. Suurin kysymys tässä yhteydessä on haluanko vai pitäisikö minun toimittaa kyseinen lintu ruumiinavaukseen?

Asiaan ei koskaan ole täysin yksiselitteistä vastausta ja siksi pyrin selventämään mitä mahdollista hyötyä tästä käytännöstä voi olla kyseisen eläimen omistajalle ja vastaavasti myös suuremmalle lintujen harrastajien yhteisölle.

Milloin lintu siis pitäisi lähettää ruumiinavaukseen?

Asiasta päättää ensisijaisesti omistaja. Joskus on hyvä konsultoida hoitavaa lääkäriä tai kasvattajaa tai muuta kokenutta lintuharrastajaa, toki minullekin saa soittaa jos vain tavoitatte.

Periaatteessa tutkimus tulisi suorittaa aina, jos kuoleman syy on epäselvä tai hämärän peitossa.

Esimerkkejä: äkkikuolema ilman selvää syy-yhteyttä, lintu löytyy kuolleena aamulla häkin pohjalta ilman edeltäviä sairauksia tai oireita. Vastaavasti jos lintu lentää ikkunaa päin omistajan läsnä ollessa ja katkaisee niskansa niin syy-yhteys on selvä, mutta jos omistaja kuitenkin haluaa lähettää linnun avattavaksi niin sen saa ilman muuta tehdä. Kaikki sairastuneet yksilöt, jotka kuolevat, on mahdollista ja joissain tilanteissa jopa suotavaa lähettää avattavaksi.

Ruumiinavaus on ainutlaatuinen tilaisuus päästä tarkastamaan mitä muutoksia potilaan sisällä on tapahtunut ja sitä kautta mahdollisesti saada lisää selkeyttä sairauden polveilevaan kulkuun. Pitää kuitenkin muistaa että läheskään kaikissa tapauksissa ei pystytä osoittamaan selvää syytä mihin lintu kuoli mutta tarkka luettelon omainen kuvaus siitä mitkä kudokset ovat normaalit ja missä on havaittavissa vanhoja tai tuoreita muutoksia saattaa johdattaa oikeaan suuntaan.

Puhutaan niin sanotusta primaarisesta kuolinsyystä (välitön syy kuolemaan), esimerkiksi keuhkoödemasta eli nestekertymästä keuhkoissa. Lisäksi luettelaan kaikki muut havaitut muutokset eri kudoksissa. Myös tieto mitkä kudokset ovat normaalit ja mitä patogeneenejä on pystytty eristämään ovat merkityksellisiä. Tästä kaikesta patologi pyrkii päättämään todennäköiset vaihtoehdot, jotka esitetään luettelona.

Hyvin usein esitetolomaketta täytettäessä jokin oleellinen yksityiskohta on saattanut jäädä merkittämättä tai huomioimatta ja lopullisen raportin saavuttua onkin hyvä käydä läpi kuolemaa edeltäneet asiat. Esimerkkinä tästä, lintu on aivastellut satunnaisesti etenkin syksyisin ja ilmapusseista löytyy nyt *Aspergillus spp.* -muutoksia. Tosin lintu kuoli lennettyään päin ikkunaa - niska on murtunut. Tämä esimerkki antaa viitteitä kohonneista homeitiöpitoisuuksista syksyisin, mutta milloin ne muutokset ovat osuneet ilmapusseihin? Sitä emme voi varmuudella tietää.

Pitääkö nykyinen lintuhuone vai koko talo saneerata homeiden takia? Ovatko nämä muutokset olleet mukana pelissä jo pitkään, ehkä edelliseltä omistajalta tai vielä kauempaa? Tieto lisää tuskaa, mutta jos seuraava uusi lintu aivastelee tai oireilee hengitystieoireilla aina syksyisin, voisin suositella lintujen pitotilojen tarkempaa tarkastelua, etenkin mistä ja mitä kautta tuloilma otetaan.

Pitää myös muistaa, että aina ei saada selville kuolinsyytä ja silloin tutkimustodistuksessa lukee esimerkiksi ”spesifistä kuolinsyytä ei todettu”. Tämä tieto on myös arvokas yksilötasolla ja etenkin muiden lintujen kannalta.

Kuolleen linnun käsittelyllä ja säilytyksellä on merkitystä

Näytteen tutkimuskelpoisena säilymisen kannalta tärkeimmät seikat ovat aika ja ruumiin säilytystapa. Lintu säilyy parhaiten tutkimuskelpoisena viileässä ja kuivassa, eli kääri potilas parin sanomalehtisivun sisään kaikkien eritteiden imeyttämiseksi (esim. ripuli ei sotke lintua kokonaan) ja tämä paperiin käärittynä yhteen tai useampaan muovipussiin ja jääkaappiin odottamaan kuljetusta.

Pakastaminen tuhoaa kudosta jäätymisen ja sulamisen yhteydessä solutasolla siten, että solut rikkoutuvat ja eivät enää ole tutkimuskelpoisia. Patologille on enemmän tutkimusarvoa linnulla, jossa on jo hie-man ajan aiheuttamia pilaantumismuutoksia verrattuna pakastettuun lintuun. Varmista Eviran osoite ja

aukioloajat sekä lähetyk- ja pakkausohjeet aina kotisivuilta. Tarvittaessa voit vielä soittaa ja kysyä, mikäli olet epävarma miten ja milloin näyte on lähetettävä.

Hyvin jäädytetty näyte lähetetään siten, että se on saman vuorokauden sisällä Eviralla. Etenkin kesäkuumalla asiaan kannatta kiinnittää huomiota. Näytettä ei kannata lähettää perjantaina, jolloin se pahimmillaan seisoo postin lajittelukeskuksessa koko viikonlopun.

Mitä tuorempi näyte, sen parempi, mutta nyrkkinsääntönä voidaan olettaa näytteen säilyvän oikein käsiteltynä tutkimuskelpoisena 3-4 vuorokautta.

Summa summarum; kun lintu menehtyy syystä tai toisesta, asiaa ei tarvitse päättää heti, vaan sinulla on hyvinkin vuorokausi aikaa. Tosin asiaa on syytä pohtia jo alustavasti aiemmin ja muodostaa itselleen oma kanta asiasta.

ELL Einar Eriksson

Mikä on **lintulamppu** ja tarvitaanko sitä?

Lintulampusta puhuttaessa tarkoitetaan UV-säteilyä tuottavaa, täyden spektrin loistelamppuvalaisinta. Koska kaikille lemmikkeinä pidetyille linnuille näkö on kaikista aisteista tärkein, kannattaa laadukkaaseen valaistukseen kiinnittää erityistä huomiota. Sen lisäksi, että UV-säteet tuottavat linnun höyhenpeitteessä terveen luuston kannalta välttämätöntä D3-vitamiinin esiastetta¹, muuttaa uusi valo linnun maailmankuvan täydellisesti - se tulee saamaan näkönsä takaisin.

Teksti: Hanna Miettinen

Piirroksat: Laura Kurkela

Kaikki päiväaktiiviset linnut omaavat neliväri- eli tetrakromaattisen näön. Linnut siis näkevät punaisen, sinisen, vihreän ja ultravioletin aallonpituudet sekä luonnollisesti näiden erilaiset yhdistelmät. Monilla lajeilla on pentakromaattinen värinäkö, eli nämä pystyvät erottamaan UVA ja UVB -säteilyn toisistaan. Vertailun vuoksi ihmisellä on trikromaattinen näkö, eli silmissämme on ainoastaan kolmenlaisia tappisoluja: punaiselle, siniselle ja vihreälle. Emme siis pysty näkemään ultraviolettia, emmekä näin ollen pysty tietämään millainen väri se olisi. Linnut kuitenkin näkevät sen värinä².

Näkyväksi spektri kutsutaan aallonpituuksia 380-750 nanometrin väliltä. Alle 380 nanometrin aallonpituuksia kutsumme ultraviolettiksi ja yli 750 nanometrin pituutta kutsumme infrapunaksi. Ultravioletti jaetaan lähi-, keski- ja kaukoultravioletin lisäksi vielä muutamiin lyhyemmän aallonpituuden ryhmiin. Lähiultraviolettiin kuuluu UVA, josta käytetään myös nimitystä mustavalon. Ultraviolettia ennen tulee röntgen- ja gammasäteily. Infrapuna puolestaan jaetaan lähi-, keski- ja kaukoinfrapunaan. Infrapunon jälkeen tulevat alimillimetrisäteily, mikro- ja radioaallot.

Täyden spektrin valaisimella (full-spectrum light) tarkoitetaan siis lamppua, joka toistaa koko värikirjon aina lähiultraviolettista lähi-infrapunaan. Tällaisen lampun värintoistoindeksi, eli Ra-indeksi (CRI, colour rendering index) tulee olla yli 90. Asteikko menee nolasta sataan, jossa sata tarkoittaa täydellisintä värintoistoa, eli samaa kuin auringonvalossa. Täyden spektrin valaisimen värilämpötilan tulee olla vähintään 5000 kelviniä, jotta lamppu vastaa valon väriltään parhaiten keskipäivän aurinkoa. Auringon kelvin -lämpötila on noin 5700, joten mitä lähempänä lamppu on tätä lukua, sitä parempi. Kelvinit määrittävät sen, millaisena valo näkyy. Tavallisissa lamputissa kelvinit ovat alhaisemmat, jolloin lampun tuottama valo on punaisempaa. Päivänvalolampussa puolestaan on korkeampi värilämpötila, jolloin valo on täysin valkoista. Tämä valo on luonnollisempaa ja siten lintujenkin silmiin miellyttävämpää. Sekä liian korkeat, että liian alhaiset kelvin -lämpötilat stressaavat lintuja.

Näkyvän valon aallonpituudet

Ultravioletti	< 380
Violetti	380-450
Sininen	450-475
Syaani	476-495
Vihreä	495-570
Keltainen	570-590
Oranssi	590-620
Punainen	620-750
Infrapuna	> 750

Miksi juuri UV-valo on tarpeen?

Lintujen UV-näkökyky ei ole niillä turhan takia, vaan sillä on suuri merkitys niin parinvalinnan, kommunikoinnin, ruokailun kuin myös nopean liikkeen³ näkemisen kannalta. Mikäli UV-valoa ei ole tarjolla, suodattuu linnun maailmasta pois sellaisia asioita, joita niiden kuuluisi nähdä.

Sen lisäksi, että päiväaktiivisilla linnuilla on neliväri-näkö, on niillä lisäksi silmien tappisoluisia erivärisiä öljypisaroita, joiden väriaineet ovat peräisin niiden ravinnosta. Kun öljypisarat muodostuvat linnun varhaisessa kehitysvaiheessa, tulee niiden väri hyvin pysyväksi ja pysyy, vaikka lintua ruokkisikin puutteellisesti. Sen sijaan puutteellisesti ruokittujen lintujen poikaset eivät pysty kehittämään väriaineita öljypisaroita varten, vaan näiden pisarat jäävät lopullisesti värjäämättömiksi. Eri väriset öljypisarat, kuten myös niiden värien puute, muuttavat linnun kokemaa värimaailmaa UV-näön lisäksi.

Linnut vaikuttavat erottavan värejä meidän näkemistämme aallonpituuksista hyvin samalla tavoin meihin verrattuna, joskin nämä pystyvät pelkän UV-näön ansiosta näkemään miljoonia värejä enemmän. Lintujen värieroittelukyky vaikuttaa kuitenkin olevan heikompi ihmissilmään verrattuna. Harmaan sävyissä erottelukyky on kaikista heikoimmillaan. Toisaalta vastavuoroisesti ihmissilmä ei kykene erottamaan erilaisia ultravioletin sävyjä tai niiden vaikutuksia eri asioihin, vaan nämä näyttävät mielestämme aina täsmälleen samanlaisilta, vaikka lintujen mielestä näissä onkin selkeä ero.

Päiväpetolintuja lukuun ottamatta monien lajien näkö tarkkuus on suunnilleen samaa luokkaa ihmisen kanssa, mutta koska lintujen silmissä on huomattavasti enemmän tappisoluja ihmisen silmään verrattuna, erottavat nämä yksityiskohtat tarkemmin ja nopeammin kuin mihin ihminen koskaan pystyy. Yksityiskohtien erottelukyky, kuten värinäkökin, heikenevät valaistuksen heikentyessä jopa niin rajusti, että linnuista tulee täysin värisokeita jo iltahämärässä⁴. Linnut tarvitsevatkin ihmiseen verrattuna 5-20 kertaa enemmän valoa nähdäkseen hyvin.

Herkkyudet eri aallonpituuksiin vaihtelevat lajin mukaan. Jotkut linnut erottavat paremmin ja toiset

huonommin esimerkiksi keltaisen sävyt, kun taas toisilla herkkydet ovat esimerkiksi punaisen tai sinisen sävyissä. Joidenkin lajien herkkyys on ultravioletin aallonpituuksissa. Vertailun vuoksi ihmissilmä kykenee erottamaan parhaiten vihreän sävyt. Lintujen värimuisti on todella hyvä.

Lintujen iho ja höyhenet heijastavat UV-aallonpituuksia, eli linnut eivät näytä omasta mielestään ollenkaan siltä, miltä ne meidän silmiimme näyttävät. Eri höyhenten ja ihoalueiden heijastavuus vaihtelee, aina kaikki alueet eivät heijasta, vaan linnulla voi olla vain tiettyjä, heijastavia kohtia. Samaten heijastuksen voimakkuus vaihtelee alueiden sekä myös linnun iän, sukupuolen ja yleiskunnon mukaan. Joillakin linnuilla on jopa fluoresoivia höyheniä, eli UV-valon alle joutuessaan ne hohtavat ihmissilmälle näkyvästi. Tähän tosin vaaditaan niin kutsuttu mustavalolamppu, eli lamppu, joka tuottaa melkein pelkkää UVA -valoa, sillä ihmissilmä ei pysty tätä hohdetta erottamaan, mikäli muut valon aallonpituudet ovat sotkemassa.

Vaikka laittaisimme höyheniä UV-valon alle, emme silti pysty tietämään miltä ne lintujen mielestä näyttävät, sillä täytyy muistaa, ettei näkömme riitä ultravioletin aallonpituuksille, vaan sininen ja violetti ovat viimeiset näkemämme värit.

Höyhenpuvun UV-heijastus on tärkeässä roolissa lintujen parinvalinnassa. Yleisesti ottaen koiraat heijastavat ultraviolettia naaraita enemmän. Ultravioletin merkitystä parinvalinnassa onkin tutkittu käsittelemällä koiraiden sulkapukuja ultravioletin heijastusta estävillä aineilla. Kaikissa testeissä on havaittu, että naaraat tulevat valitsemaan ne koiraat, joiden sulkapuvut oli käsitelty niin, ettei ultravioletin heijastus estynyt. Poikasten ruokinnan kannalta pään alueen UV-heijastuksella on tärkeä merkitys, tämä saa emot ruokkimaan poikasiaan. UV vaikuttaa myös poikasten sukupuoleen - ilman riittävää UV-valoa tulee suurin osa poikaisista olemaan koiraita.

Monet hedelmät, marjat, kukat ja hyönteiset heijastavat UV-valossa, joten myös ruokailun kannalta hyvällä valaistuksella on suuri merkitys linnuille. Ultravioletti auttaa lintuja näkemään onko ruoka

syömäkelpoista vai ei, sillä linnut pystyvät näin erottelemaan myös niille kelpaamattomia ruokia ja pilaantuneita ruokia kypsistä ja syömäkelpoisesta. Ultraviolettia heijastavan ruuan erottaa paremmin kaiken muun seasta ja pidemmältä matkalta.

Värinäön lisäksi hyvä valaistus vaikuttaa siis positiivisesti linnun mielialaan ja aktiivisuuteen ja koko perusterveyteen. Se vaikuttaa kokonaisvaltaisesti psyykkiseen hyvinvointiin, lisääntymiskykyyn ja halukkuuteen, poikasten sukupuolijakaumaan sekä myös lintujen fyysiseen kuntoon. Ei ole siis mitään syytä miksi linnuilleen ei tulisi tarjota riittävää valaistusta, sillä valo on liioittelematta elintärkeää.

Tarvitaanko lamppua, jos asunto on valoisa / jos linnut ulkoilevat?

Ikkunan läpi tuleva valo ei riitä korvaamaan lintulamppua, sillä UVB -säteily ei läpäise lasia melkein ollenkaan, UVA -säteilystä puolestaan suurin osa

pääsee läpi, mikäli ikkuna on puhdas ja kirkas eikä millään tavoin UV -suojattu. Säteilyä jää kuitenkin huomattavasti matkan varrelle, joten lamppu on tarpeen. Lisäksi tulee ottaa huomioon Suomen pitkät ja pimeät talvet, jolloin auringosta ei ole miltei tietoakaan.

Ulkotarhoissa lamppua ei tarvita, sillä tällöin linnut saavat säteilyn suoraan auringosta, mutta sisätiloissa oleville lin-

nuille se on aina tarpeen ympäri vuoden. Vaikka linnut viettäisivät koko kesän ulkona, tarvitaan lamppua silti talven ajaksi sisälle.

Miten lamppu tulee sijoittaa?

Valaisin tulee sijoittaa noin metrin säteelle linnusta, sillä sitä ennen ultravioletin tuotanto on tehokkain. Parasta olisi, mikäli lintu pääsisi halutessaan todella lähelle lamppua, tehokkain säteily kun riittää ainoastaan noin 30 cm päähän. Sekä loisteputkimalliset, että kierrekantaiset mallit eivät kuumene nimeksikään, joten lintu ei voi polttaa itseään siihen. Kannattaa myös muistaa, että lintu on tasalämpöinen eläin, joten se tuntee kyllä, jos olo käy liian kuumaksi lampun alla. Linnun kannattaa siis antaa kai-

kessa rauhassa paistatella päivää ihan lampun alla, jos se niin tahtoo.

Ylhäältä tuleva valo on kaikista luonnollisin, mutta sivulta tai viistosti ylhäältä tuleva valo on parempi kuin ei ollenkaan, eli käytettävissä oleva lintuhäkki määrittää paljon siitä, miten valot saa asennettua. Liikaa sivulta tuleva valo saattaa häikäistä lintujen silmiä hyvinkin pahasti, joten lamput kannattaa pyrkiä aina asentamaan häkin yläpuolelle.

Lampun asentamisessa tulee ottaa huomioon, ettei lintu saa päästä koskettamaan itse lamppuun tai sähköjohtoihin, mikäli se pystyy nokallaan niihin vauriota aiheuttamaan. Sähköjohdot kannattaa suojata johtolistoilla tai -putkilla.

Koska UV-säteet läpäisevät huonosti tai ei ollenkaan muovin ja lasin, ei lampun päällä tule käyttää mitään peittävää materiaalia, ellei näiden erityisesti luvata päästävän kaikkea UV-säteilyä lävitseen. Tarkittaessa lampun voi suojata verkolla.

Heijastimen käyttö on suositeltua, sillä näin valoa ei mene hukkaan, vaan kaiken saa siirrettyä lintujen suuntaan. Parhaimmillaan heijastimen käyttö jopa tuplaa valotehon.

Kuinka kauan lamppua tulee pitää päällä?

Lamppua pidetään päällä koko linnun hereilläoloajan, eli 12 tuntia vuorokaudesta. Ajastin on hyvä hankinta, sillä näin lamppu syttyy ja sammuu tasaisesti joka päivä samaan aikaan. Mikäli on useampia lamppuja, kannattaa nämä ajastaa sammumaan ja syttymään hieman eri aikaan toisistaan, näin linnut saavat aamu- ja iltahämärän äkillisen, täyden pimeyden sijaan.

Linnut tarvitsevat lintulampun valoa koko hereilläoloajakseen eivätkä ainoastaan muutamaksi tunniksi. Jos lamppua pitää päällä vain lyhyitä jaksoja, eivät linnut pysty loppuaikana näkemään kunnolla. Tämä aiheuttaa stressiä ja erilaisia käytöshäiriöitä.

Ovatko linnun silmät vaarassa?

Lemmikkinä pidettävät linnut ovat kaikki kotoisin alueilta, joissa auringonpaiste on hyvin voimakasta. Lintujen elimistö ja silmät on suunniteltu kestämään vahvaa UV-säteilyä, sillä lentäessään korkeuksissa

ne altistuvat suurille säteilymäärille, joskin tulee ottaa huomioon, että luonnossa linnut pääsevät aina halutessaan myös varjoon. Lamppujen säteilytehot sen sijaan ovat todella heikkoja, joten niistä ei tarvitse olla ollenkaan huolissaan. Jopa tehokkaatkin aavikkomatelijoille tarkoitetut lamput tuottavat usein ainoastaan korkeintaan yhden UV-indeksin (UVI) säteilyn. Ulkona, jopa Suomen auringossa, saa hetkessä tehokkaamman annoksen eikä lintulampulla päästä koskaan vastaamaan aurinkoa. Koko hereilläoloaika lampun alla vastaa ainoastaan joitain minutteja auringonvalossa oleskelua.

Lintujen silmien voi ajatella olevan enemmän vaarassa ilman lamppua, sillä tällöin lintu näkee jatkuvasti huonommin. Huonossa valaistuksessa linnun elämänlaatu ja terveys kärsii huomattavasti.

Poikkeuksellisesti linnuille vaaraksi ovat huonolaatuiset lamput⁵, joiden lasit päästävät lävitseen lyhyen aallonpituuden UVB ja UVC -säteitä, sellaisia, joita maapallolla ei esiinny. Näiden lamppujen käyttö johtaa silmävaurioihin. Mikäli linnulla esiintyy silmäoireita, kuten vetisyyttä tai silmien alueen punoitusta, ota välittömästi yhteyttä lintuja hoitavaan eläinlääkäriin selvittääksesi silmäoireiden syyn.

Voiko lintu pelätä lamppua?

Kaikki uudet asiat voivat olla pelottavia lintujen mielestä ja tämä pätee myös lintulamppuihin. Sen lisäksi, että uusi valaisin pelottelee ulkonäöllään, tulee siitä hyvin erikoinen valo entiseen verrattuna. Ei siis ihme, jos linnun maailma tuntuu mullistuneen, sillä niin itse asiassa juuri onkin käynyt.

Mikäli lintu on elänyt aina ilman lintulamppua, saatatua uusi, kirkkaampi ja väririkkaampi maailma olla sen mielestä niin pelottava juttu, että lampun käyttäminen kannattaa aloittaa hyvin varovasti. Käytännössä siis lamppu laitetaan päälle vain hetkeksi, vaikka pelkästään muutamaksi minuutiksi. Seuraavana päivänä, tai myöhemmin samana päivänä, lamppu sytytetään uudelleen hieman pidemmäksi hetkeksi. Linnun pelkoreaktioita kannattaa tarkkailla jatkuvasti ja pitää lamppua mieluummin vähemmän aikaa päällä, kuin antaa linnun pelätä sitä. Kuitenkin ennen pitkää, aikaa vähitellen pidentäen lintu kyllä tottuu uuteen valonlähteeseensä. Pelon hälvetessä lintu oppii arvostamaan lampun tekemää uutta maailmaa.

Mahdollisista alun peloista huolimatta lampuun totuttaminen kannattaa ehdottomasti, sillä se parantaa merkittävästi linnun hyvinvointia pitkällä tähtäimellä.

Kelpaako päivänvalolamppu, matelijalamppu tai muut vastaavat?

Mikäli päivänvalolamppu tuottaa oikeasti sekä UVA että UVB -aallonpituuksia ja näiden lisäksi myös koko kirjon aina infrapunaan asti, niin kelpaa. Hyvin monesti nämä tuottavat korkeintaan UVA -aallonpituuksia, jos niitäkään, joten lamppuostoksilla kannattaa olla kriittinen ja tarvittaessa varmistaa tiedot ja ultravioletin prosenttimäärät valmistajalta ennen ostamista. On kuitenkin olemassa ihmisille tarkoitettuja täyden spektrin valaisimia, jotka sopivat erittäin hyvin myös lintujenkin valonlähteeksi. Näiden hinta on usein sama tai jopa tuplasti korkeampi kuin lintulampuissa, joten säästää siitä ei tule, vaikka tällaisen lintulampun tilalle ottaisikin.

UVC aallonpituuksia läpi päästävää valaisinta ei lintujen lähelle saa laittaa, sillä tätä valoa ei luonnostaan maapallolla esiinny ja se on erittäin haitallista kaikelle elolliselle.

Matelijalamput ovat yleensä, etenkin silmille haitallisen UVB -säteilyn osalta, huomattavasti tehokkaampia kuin lintujen vastaavat, mutta yleensä parhaimmatkin näistä vastaavat uusina, täydellä teholla toimiessaan hyvin varjoisan paikan UV -säteilymäärää. Ongelmaksi näiden jatkuvaa käyttöä ajatellen muodostuukin UVB -säteilyn sijaan kelvinit, jotka ovat liian korkeat⁶, joten parhaimmillaan nämä sopivat ainoastaan väliaikaisratkaisuiksi.

Matelijoille tarkoitettu päivänvalolamppu sopii kuitenkin hyvin lintutiloihinkin yleisvalaistukseksi. Varsinaista UV-lamppua se ei silti korvaa, koska on tarkoitettu käytettäväksi UV-lamppujen rinnalla, eikä näin ollen tuota välttämättä ollenkaan UVB -säteilyä. Näillä voi kuitenkin huoletta valaista tilat, joihin tarvitsee vielä lisävaloa lintulampun lisäksi, tai joissa lintulamppua ei käytetä ollenkaan, mutta on

tarvetta linnulle sopivalle valaistukselle. Näidenkin lamppujen kohdalla tulee kiinnittää huomiota CRI ja kelvin -arvoihin. CRI:n tulee olla mahdollisimman lähellä 100, esimerkiksi yli 95 menevät ovat jo varsin oivallisia. Kelvineiden taas tulee pysytellä lähellä 5700, näissä enemmän ei ole parempi, sillä liian suuret kelvin -arvot muuttavat valon väriä siniseksi. Liian sininen valo stressaa lintuja ja vääristää poikasten sukupuolijakaamaa.

Sen sijaan matelijoille tarkoitettuja aurinko- ja elohopealamppuja ei tule lintujen valaistuksena käyttää, sillä nämä kuumenevat valtavasti. Sallitut lamput ovat loistelamppuja, eli putkimallisia tai kierrekantaisia energiansäästölamppuja eivätkä siis kuumene miltei ollenkaan. Luonnollisesti poikkeuksena on infrapunalämpölamppu, joista matelijaversiot sopivat täydellisesti lintujenkin lämpölamppuiksi.

Akvaariolamppujen kohdalla ongelma muodostuu suuremmaksi. Hyvin moni akvaariovalaisin ei ole täyden spektrin valaisin, vaan ne tuottavat ainoastaan tiettyjä aallonpituuksia näkyvän spektrin alueelta, esimerkiksi usein pelkkää sinistä. UV-aallonpituuksiin menee hyvin harva näistä, sen lisäksi ongelmaksi muodostuu pelkkien tiettyjen spektrien aallonpituuksilla toimiva valaistus - lintu ei pysty näkemään hyvin tällaisessa valossa, vaan se tarvitsee kaikki muutkin spektrit.

Kasvit puolestaan tarvitsevat sinistä ja punaista aallonpituutta. Tämän vuoksi kasvilampuissa nämä ovat huipuissaan, muiden aallonpituuksien - myös sen ultravioletin - jäädessä jopa kokonaan pois. Vihreää aallonpituutta kasvit eivät käytä ollenkaan, vaan heijastavat sen pois, joten kasvilampuistakin voi jättää tämän aallonpituuden kokonaan pois. Lintu kuitenkin tarvitsevat kaikkia aallonpituuksia, myös vihreää, nähdäkseen hyvin. Väärillä aallonpituuksilla toimivat lamput vääristävät linnun värit ihmisenkin silmään.

Lampuissa ja niiden tuottamissa spektreissä on valtavasti eroja valmistajasta ja lampun laadusta riippuen, joten kaikista varmin ratkaisu linnun omaksi valoksi on ostaa juuri linnuille tarkoitettu, laadukkaan valmistajan tuottama lamppu.

Huonolaatuiset lamput, kuten halvat kiinaversiot, saattavat päästää läpi hyvin alhaisen aallonpituuden UVB -säteilyä ja jopa pahimmissa tapauksissa UVC

-säteilyä. Nämä lamput johtavat silmävaurioihin⁷. Älä siis osta koskaan halpaa kopiota ja varmista, että lamppu on valmistettu esimerkiksi Euroopassa.

Montako lamppua tarvitsen?

Tarvittava valaistus riippuu lintujen käytössä olevan tilan koosta, sillä valaistuksen tulee olla riittävän kirkas lintutiloihin nähden. Yksi kierrelamppu keskellä huoneen kattoa ei riitä mihinkään, vaan yleisesti ottaen olisi hyvä, jos koko häkki olisi kattavasti valaistu, mutta kuitenkin niin, että linnuilla on halutessaan mahdollisuus vetäytyä pois suoran valon alta. Tämä hoituu siis esimerkiksi laittamalla valaisimet häkin katon päälle, jolloin linnut voivat laskeutua alemmaksi halutessaan kauemmaksi valosta. Häkistä voi myös jättää toisesta päädyistä pienen alueen valaisematta. Halutessaan UV-valaisimia voi täydentää päivänvalolampuilla.

Yleensä lintujen valaistuksen ongelmana ei ole liian kirkas valaistus, vaan ennemmin toisin päin - lintuja pidetään liian pimeässä. Liian heikossa valaistuksessa lintujen näkö ja värienerottelukyky heikkenee, tämä puolestaan voi johtaa erilaisiin ongelmiin kuten ruokahaluttomuuteen, pelkotiloihin, aggressiivisuuteen ja väsymykseen.

Luksi on valaistusvoimakkuuden mitta. Nähdäkseen hyvin tarvitsevat sekä ihminen että lintu riittävän kirkkaan valaistuksen. Ohessa hieman eri asioiden luksiarvoja antamaan suuntaa tarvittavan valaistuksen määrälle:

Tähtien valo: 0,00005 lx

Täyden kuun valo: 1 lx

Olohuone: 50 lx

Keittiö: 300 lx

Kirkas toimisto: 400 lx

Auringonnousu ja lasku: 400 lx

Pilvinen päivä: 10 000 - 25 000 lx

Auringonvalo: alkaen 32 000 lx

Kirkas auringonvalo: 130 000 lx

Lintujen värinäkö katoaa tässä

Kuinka usein lamppu tulisi vaihtaa?

Lamppu tulee vaihtaa uuteen noin puolen vuoden - vuoden välein vaikka siinä olisikin vielä näkyvää valoa jäljellä. Ultravioletin tuotto on kuitenkin heikkentynyt, joten linnut tarvitsevat uuden, tehokkaan lampun. Halutessaan lampun voi käyttää loppuun muualla asunnossa yleisvalona.

Tämä pätee sekä putkimallisiin, että kierrekantaisiin lamppuihin. Molemmat tulee vaihtaa uusiin vähintään kerran vuodessa, vaikka ne näyttäisivätkin päällisin puolin toimivilta.

Tarkimmat vaihtoajat saa, mikäli omistaa digitaalisen UV -mittarin ja tarkkailee tällä säännöllisesti lampun tehoja.

Mikä on elektroninen liitäntälaitte?

Elektroninen liitäntälaitte (käytetään myös nimityksiä "elektroninen sytytin", "elektroninen sytkä" ja "elektroninen kanta") on valaisimen kantaan tuleva laite, joka muuttaa lampun taajuuden normaalista 50-100 hertsistä vähintään 30000 hertsiin. Viidenkymmenen hertsin taajuudella oleva lamppu siis syttyy ja sammuu 50 kertaa jokaisen sekunnin aikana. Koska ihminen näkee 60Hz taajuudella, emme pysty näkemään lampun valossa mitään omituista, vaan mielestämme se palaa tasaisesti. Lintujen näköaisti on kuitenkin nopeampi ihmisen näköön verrattuna. Niiden näkö toimii vähintään 100Hz taajuudella, ja joidenkin lajien kohdalla puhutaan huomattavasti korkeammista luvuista. Näin siis linnun on mahdollista nähdä lampun vilkkuminen.

Vaikkei ihmissilmä vilkkuvaa valoa pystykään erottamaan, on silti havaittu ihmisaivojen tähän pystyvän. Siksi tavallinen loisteputkivalaistus aiheuttaa monille helposti päänsärkyä, migreeniä, keskittymisvaikeuksia ja muita haittapuolia. Elektronista liitäntälaitetta käyttäessä nämä haittapuolet katoavat, sillä tätä käyttäessä taajuus nousee niin korkeaksi, ettei tätä pysty havaitsemaan yksikään elollinen olento.

Vilkkuvan valon vaikutuksesta lintuun ei olla täysin varmoja. Kun kottaraisten annettiin itse valita⁸, menivät ne mieluummin elektronisten valaisimien alle, josta voidaan päätellä näiden pystyvän näkemään valon vilkunta ja kokevan vilkkumaton valo mieluisammaksi. Tutkimuksessa olleet linnut eivät kuitenkaan osoittaneet fyysisiä merkkejä stressistä kummankaan valon alla. Samalla lajilla tehdyssä aikaisemmassa tutkimuksessa puolestaan havaittiin vilkkuvan valon alla olevien lintujen stressistä kertovien kortikosteronitasojen nousevan⁹. Vilkkuvan valon stressaavuutta puoltaa myös muuttohaukoille aiheutuneet epilepsia-kohtaukset¹⁰ ilman elektronisia liitäntälaitteita olevien valojen alla.

Varmaksi voimme kuitenkin olettaa, että lintulamppu tulee aina olla lintujen tiloissa, vaikkei elektronisia liitäntälaitteita hankkisikaan. Suosittelen kuitenkin hankkimaan ne heti mahdollisuuden tullen. Elektroniset liitäntälaitteet voi asentaa sähkömiehen toimesta vanhaan lampunkantaan tai sitten voi ostaa uuden, jossa nämä ovat valmiina.

Kierrekantaisissa lamppuissa elektroninen liitäntälaitte on jo sisäänrakennettuna, eli näihin sitä ei tarvita enää erikseen.

Mitä lamppu maksaa ja mistä niitä saa?

Hinta-arviot vuoden 2012 alkupuolelta.

- **Loisteputkilamppu:** 20 - 40e. Hinta määräytyy wattien mukaan, enemmän watteja tarkoittaa pidempää putkea. Lyhyin, eli 8W lamppu on 30 cm pitkä, kun taas pisin, eli 58W on 150 cm pitkä.
- **Kierrekantainen lamppu:** 40 - 50e. Kaikki kierrekantaiset lintulamput ovat E27, eli suuremmalla kannalla varustettuja. Wattimäärät näissä on yleensä 20W luokkaa, eli samaa kuin normaaleissa energiansäästölamppuissa. Valoteholtaan tämä vastaa noin 100W hehkulamppua.
- **Elektronisella liitäntälaitteella** varustettu kanta loisteputkelle: Alkaen 30 - 70e
- **Loisteputken kanta** ilman elektronista liitäntälaitetta: Alkaen 30e
- **Heijastin** (ilman koteloja oleviin valaisimiin): Alkaen 15e
- **Kanta kierrekantaiselle lampulle:** E27 kannat alkaen 10e. Kierrekantaiselle lampulle käy mikä tahansa sopivan kokoinen kanta, loisteputkea ostaessa tulee huomioda, että kannan pituuden tulee täsmätä lampun pituuteen, eli molemmissa pitää olla sama wattimäärä.

Lamppuja saa useista eläinkaupoista, ostaessa tulee kuitenkin pitää huoli siitä, että ostaa nimenomaan linnuille tarkoitetun lampun: monet myyjät kun pyrkivät tarjoamaan tilalle akvaario- ja matelijalamppuja. Lamppuja saa myös tilattua koti- ja ulkomaisista verkkokaupoista suoraan kotiovelle tai lähimpään postiin, näin lampun saa hankittua, vaikkei lähialueen eläinkaupoissa sellaisia myytäisikään.

Täyden spektrin päivänvalolamppuja (lisävalaistukseksi) myydään useissa eläinkaupoissa ja valaisinliikkeissä.

Loisteputkenkantoja saa hankittua kaikista rautakaupoista ja valaisinliikkeistä sekä useista eläinkaupoista, automarketeista ja muista päivittäistavara-kaupoista. Elektronisella liitännälaitteella varustettuja kantoja löytyy eläinkaupoista sekä valaisinliikkeistä.

Kierrekantaisille lamputteille tarkoitettuja kantoja löytää rautakauppojen, valaisinliikkeiden ja suurten päivittäistavara-kauppojen lisäksi erilaisista huonekaluliikkeistä.

”Kun kottaraisten annettiin itse valita, menivät ne mieluummin elektronisten valaisimien alle”

Putkimallinen lintulamppu elektronisella liitännälaitteella valaisemassa lintuhuonetta (kuva: Maarit Nurminen).

Miten toimia lampun rikkoutuessa?

Joskus sattuu vahinkoja: lamppu voi kaatua tai pudota, siihen voi osua jotain, se voi poksahdella itselleen tai siivekäs pikku ystävä saattaa kokeilla siihen nokkansa voimia. Lampun rikkoutuessa välitön huolenaihe linnun kannalta ovat sirpaleet. Terävät sirpaleet satuttavat lintuakin, joten vahingon sattuessa tulee pyrkiä huolehtimaan, ettei linnulle käy mitään. Lintu kannattaa pyrkiä siirtämään pois tiloista siivouksen ja tuuletuksen ajaksi, mikäli mahdollista. Ei-kesyjen lintujen kohdalla tämä voi kuitenkin olla mahdotonta, jolloin tila täytyy pyrkiä tuulettamaan mahdollisimman huolellisesti.

Lampun ollessa päällä sen sisällä oleva elohopea höyrystyy. Mikäli lamppu rikkoutuu tällöin, vapautuu elohopeahöyry huoneilmaan. Tämän vuoksi tulee huonetta tuulettaa välittömästi noin puolen tunnin ajan. Elohopea kerääntyy elimistöön, mutta lamputta sitä on niin pieninä määrinä, ettei syytä huoleen ole linnun tai ihmisen kannalta, mikäli lampuja ei hajoile kovin usein ja mikäli muistaa huolehtia asianmukaisesti tuuletukselta. Ota välittömästi yhteyttä eläinlääkäriin, mikäli havaitset lintujen käytöksessä poikkeavuuksia, kuten oksentelua, ripulia, hengitysvaikeuksia tai muuttunutta käytöstä.

Kylmän lampun rikkoutuessa elohopea on nestemäisessä muodossa, jolloin sen saa pois siivoamalla sirpaleet ja pyyhkimällä lattian kostealla. Imuria ei kannata käyttää, jottei elohopea pääse höyrystymään. Rikkoutunutta lamppua ei tule laittaa esimerkiksi kaatopaikkajätteen tai metalliromun keräysastiaan, vaan se tulee käsitellä ongelmajätteenä. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sirpaleet ja niiden siivoamiseen käytetyt rätit suljetaan lasipurkkiin ja toimitetaan ongelmajätelaitokselle. Purkin päälle kannattaa kirjoittaa sen sisältävän elohopeaa.

1. Stanford, Michael: Effects of UVB radiation on calcium metabolism in psittacine birds
2. Goldsmith, Timothy H.; Butler, Byron K.: Color vision of the budgerigar (*Melopsittacus undulatus*): hue matches, tetrachromacy, and intensity discrimination
3. Rubene, Diana; Håstad, Olle; Tauson, Ragnar; Wall, Helena; Ödeen, Anders: The presence of UV wavelengths improves the temporal resolution of the avian visual system
4. Lind, Olle; Kelber, Almut: The intensity threshold of colour vision in two species of parrot
5. Wade, Laura: Ultraviolet-induced Photokeratitis in a Meyer's Parrot (*Poicephalus meyeri*) and Ultraviolet-induced Photodermatitis in an African grey parrot (*Psittacus erithacus*)

Miten vanha lamppu hävitetään?

Loisteputkivalaisimet, sekä kierrekantaiset, että putken malliset, sisältävät pienen määrän elohopeaa. Tämän vuoksi ne tulee käsitellä ongelmajätteenä, eikä niitä saa laittaa tavalliseen roskikseen. Oikeat kierrätystavat näille on joko sähkö- ja elektroniikkaromun (SER) tai ongelmajätteen keräyspiste.

Lähimmän keräyspisteen sijainnin voi tarkistaa vaikkapa osoitteista <http://www.kierratys.info/> tai <http://www.ongelmajate.fi/>

Lisäluettavaa:

Luescher, Andrew U.: Manual of Parrot Behavior

Peiponen, Valto A.: Linnun silmin: Lintujen näköaisti, ulkonäkö ja sukupuolivalinta

Proctor, Noble S.; Lynch, Patrick J.: Manual of Ornithology - Avian Structure & Function

Ritchie, Branson W.; Harrison, Greg J.; Harrison, Linda R.: Avian Medicine: Principles and Application

Tully, Thomas N.; Dorrestein, Gerry M.; Lawton, Martin: Handbook of Avian Medicine

Zeigler, Harris Philip; Bischof, Hans-Joachim: Vision, Brain and Behavior in Birds

http://www.adlux.fi/public/tyo/varina_kuller.html

http://www.stuk.fi/julkaisut_maaraykset/kirjasarja/fi_FI/kirjasarja7/

6. Esimerkiksi Repti Glo -lamput, CRI 98, 6700 K
7. Wade, Laura: Ultraviolet-induced Photokeratitis in a Meyer's Parrot (*Poicephalus meyeri*) and Ultraviolet-induced Photodermatitis in an African grey parrot (*Psittacus erithacus*)
8. Greenwood, Verity J.; Smith, Emma L.; Goldsmith, Arthur R.; Cuthill, Innes C.; Crisp, Louisa H.; Walter-Swan, Mark B.; Bennett, Andrew T.D.: Does the flicker frequency of fluorescent lighting affect the welfare of captive European starlings?
9. Maddocks, Sam A.; Goldsmith, Arthur R.; Cuthill, Innes C.: The Influence of Flicker Rate on Plasma Corticosterone Levels of European Starlings, *Sturnus vulgaris*
10. Verwoerd, Dirk: Episodic Epileptiform Seizures in Peregrine Falcons in Dubai, UAE

ELÄINKAUPPA MEGALÄIN

LINTUJEN
PERUSTARVIKKEITA
KAIKISSA LIIKKEISSÄ,
ITIKSESSÄ LAAJEMPI
VALIKOIMA

HELSINKI:
ITÄKESKUS
KANNELMÄKI

VANTAA:
TAMMISTO

YSTÄVÄLLISEN PALVELUN ELÄINKAUPPA

Onko papukaijasi uhri?

"Älä kiinnitä siihen mitään huomiota, sen hormonit vaan hyrräävät!" Kuulemme tämänkaltaisia lausahduksia jatkuvasti, mutta mitä sillä oikeastaan tarkoitetaan? Mitä "hormonaalinen käytös" todellisuudessa on? Käytökselle on yhtä monta määritelmää kuin on tapoja sisustaa linnun häkki. Tämän lisäksi termi "hormonaalinen käytös" ei itsessään kerro käytöksestä mitään ja eikä kerro meille ratkaisuja käytöksen aiheuttamiin ongelmiin.

Julkaistu Good Bird -lehdessä 3/2010 nimellä "Hormonal Behavior: Is your parrot a victim?"

*Teksti: Pamela Clarck, CVT
Käännös: Pauliina Härkönen
Kuvat: Jarmo Tuutti*

On totta, että lemmikkilinnuilla on paljon ongelmakäyttäytymistä, joka johtuu joko suoraan tai epäsuorasti lisääntymishormonien lisääntyneestä erityksestä, ja kaiken lisäksi tämä käytös tulkitaan usein väärin. Minun näkökulmastani käyttäytymiskonsulttina tämä on hyvin vakava ongelma, sillä miltei jokaisessa tapauksessa, johon olen tutustunut, on lisääntymishormonien lisääntynyt erityis osasyllisenä käyttäytymisongelmaan.

Käyttäytymisongelmat ja hormonit

Ongelmakäytös, joka johtuu suoraan lisääntymishormonien lisääntyneestä määrästä, voi olla vaikkapa jotain seuraavista:

- voimakkaan kiintymyssuhteen muodostaminen yhteen tiettyyn perheenjäseneseen
- jatkuva paperin silppuaminen
- kolojen etsiminen
- nyppiminen
- territoriaalisuus (esim. häkin tai pesänä pidetyn paikan puolustaminen)

Joillain yksilöillä tätä käytöstä ilmenee kausittain, mutta joillain se lisääntyy pikkuhiljaa kunnes sitä esiintyy ympäri vuoden. Näissä tapauksissa voi tulla muitakin ongelmia, kuten kroonista munimista ja munan jumittumista, kloaakin esiin työntymistä tai itsensä vahingoittamista. On selvää, että monet näistä ongelmista eivät ainoastaan vahingoita linnun terveyttä, vaan myös vaikuttavat sen pysymiseen kodissaan.

Uskon, että monet omistajat eivät välttämättä tule edes ajatelleeksi tätä ongelmaa. He ottavat nuoren linnun joka on seurallinen, utelias ja leikkisä. Pikkuhiljaa lintu muuttuu aikuiseksi, joka käyttäytyy täysin eri tavalla kuin nuorempana. Jotkut asiat muuttuneessa käytöksessä ovat yllättäviä ja hauskojakin. Meistä voi olla suloista, että lintu hyppää sukkalattikkoon tai haluaa viettää aikaa kaapissa, tai että se haluaa oksentaa ruokaa lempilelulleen. Ikävä kyllä mikään ei valmista meitä tunnistamaan tätä käytöstä sellaiseksi mitä se todellisuudessa on, emmekä ymmärrä sen vahvistamisesta mahdollisesti seuraavia ongelmia. Tämän lisäksi on myös olemassa linnunomistajia, jotka kokevat velvollisuudekseen

vastata tähän käytökseen ja vahvistaa sitä, koska he ajattelevat, että linnulla on oltava seksielämä ja se turhautuu, mikäli ei saa toteuttaa vaistojaan tässä asiassa.

Totuus kuitenkin on, että villit papukaijat ovat kehittäneet fyysisiä mekanismeja lisääntymishalun hillitsemiseen. Niiden halut pysyvät "poissa päältä" suurimman osan vuotta - niiden lisääntymiselimet itse asiassa surkastuvat ja lakkaavat toimimasta, mikä myöskin laskee niiden painoa ja helpottaa lentämistä. Vain olosuhteiden ollessa otolliset lisääntymiseen nämä elimet aktivoituvat jälleen.

Vaikuttaa siltä, että linnunomistajina emme kiinnitä huomiota kahteen tärkeään seikkaan. Ensinnäkin luonnossa elävien lintujen lisääntymishalukkuus on olematonta suurimman osan vuodesta. Toiseksi - ja tämä on ensimmäistä syytä tärkeämpi - meidän linnuille vankeudessa tarjoamamme olot yleensä johtavat siihen, että olot lisääntymiselle ovat suotuisat ympäri vuoden.

Pesimävireen käynnistäminen

Luonnossa lintujen lisääntymisvalmiuteen vaikuttaa valoisuuden jaksojen vaihtuminen, lisääntynyt tai kausittainen sade, pesäkolojen saatavuus, ruoan määrä ja lajikumppanin kanssa muodostettu pariside.

Vankeudessa tarjoamme huomaamattamme olot, jotka käynnistävät linnun lisääntymisvietit. Kuten voimme kuvitella, nämä olot ovat hyvin samankaltaiset kuin luonnossa: vaihteleva valon määrä, pesäkolot, pariside ja riittävän monipuolinen ja ravinteikas ruoka. Täytyy muistaa, että papukaija ei ole ollut ihmisen lemmikkinä pitkään eikä näin ollen kesy kuten vaikka kissa tai koira, ja sen käytöstä ohjaavat miltei täysin vaistot. Koska papukaijojen sterilointi ei ole nykyisellään mahdollista, nämä vaistot tulevat koteihimme ja elämiimme lintujemme mukana, ja ikävä kyllä papukaijamme ovat todella hyviä opettamaan meidät tarjoamaan juuri oikeat olosuhteet lisääntymiselle.

"Vankeudessa tarjoamme huomaamattamme olot, jotka käynnistävät linnun lisääntymisvietit."

Tarkastellaanpa ensin tapoja, joilla vaikutamme ongelman syntyyn, sillä näin on helpompaa tutkia myös ratkaisuja.

Yksi voimakkaimmista pesimävietin laukaisevista tekijöistä on voimakas pariside. Me omistajina usein tarjoamme tämän, koska se tekee meidät onnellisiksi; saamme siitä itse tunteillemme täyttymyksen. Tämä side muodostuu, kun vietämme paljon aikaa lähellä lintua, sen ollessa olkapäällämme tai sylisämme. Sitä voimistaa myös linnun helliminen ja varsinkin silittäminen selän yli tai siipien alta.

Vaikka tämä side tekisi meidät onnelliseksi, meidän täytyy muistaa, että se on hyvin luonnotonta linnun kannalta. Tr. Fern VanSant kirjoittaa seuraavalla tavallaan artikkelissaan hormonaalisesta käytöksestä:

"... Fyysinen kontakti on tärkeää pesässä ja nuorille linnuille. Kun nuoret yksilöt liittyvät parveen, monia ajaa tarve oppia lentämään ja etsimään ravintoa. Parvien sisäisessä hierarkiassa vallitsee yksilöiden välillä tietynlainen etäisyys lentäessä ja ravintoa etsiessä. Suurimman osan ajasta fyysistä kontaktia tulee vain kosiomenoissa ja lisääntyessä."

Luonnossa linnut nauttivat toistensa seurasta myös lisääntymisajan ulkopuolella, mutta se tapahtuu lyhyiden leikkisten hetkien ja vierekkäisen puuhastelun merkeissä, ei fyysisenä läheisyytenä.

Toinen seikka, missä yleensä teemme väärin on, että tarjoamme ruokavalion jossa on liikaa hiilihydraatteja ja rasvoja, jotka molemmat ovat energiantuotantoon tarkoitettuja ravinteita. Ne palvelevat lintua hyvin luonnossa, jossa energiaa kuluu paljon. Vankeudessa tällainen ruokavalio saa aikaan vain lisääntynyttä pesimävirettä ja äänekkäämpää käyttäytymistä.

Tällaiseen ruokavalioon kuuluvat mm. siemensekoitukset, pähkinät, kuivatut hedelmät, pasta ja vaalea riisi.

Kolmas tärkeä syy pesimävietin laukaisemiseen on linnun mahdollisuus viettää aikaa pesäkoloiksi nähdyissä paikoissa. Tällä osa-alueella voimme nähdä sen uskomattoman joustavuuden, mihin lemmik-

kilintumme kykenevät. Kun tarkkailet oman lintusi käytöstä selvittääksesi, etsiikö se pesäkoloja ota huomioon, että mikäli jossain on edes kolme seinämää, se on yleensä sopiva. Tavallisimpia suosikkeja ovat kaapit, laatikot, paperipussit, pahvilaatikat, peitot, omistajan paidanalunen, pienet kylpyhuoneet, sohvanaluset, nukkumamökit häkissä jne.

Jos ja kun näitä tekijöitä löytyy kodistamme, huomaamme pian asuamme samassa taloudessa linnun kanssa, jolla on yksi tai useampia käytösongelmia. Monet papukaijat ryhtyvät suojelevaisiksi pesimävireen käynnistyessä, mikä tarkoittaa mm. pesänä pidetyn paikan aggressiivista puolustamista. Eräs tuntemani harmaapapukaijakoiras on tästä loistava esimerkki - se on täydellinen herrasmies, kunnes viettää aikaa sohvalla ja muuttuu pesää puolustavaksi hirviöksi jonka lähelle ei kannata mennä.

Jos tämänkaltainen lintu on muodostanut voimakkaan siteen jonkun taloudessa asuvan ihmisen kanssa, se saattaa muuttua myös hyvin suojelevaiseksi tätä ihmistä kohtaan ja puolustaa häntä aggressiivisesti keneltä tahansa, joka häntä lähestyy. Nämä

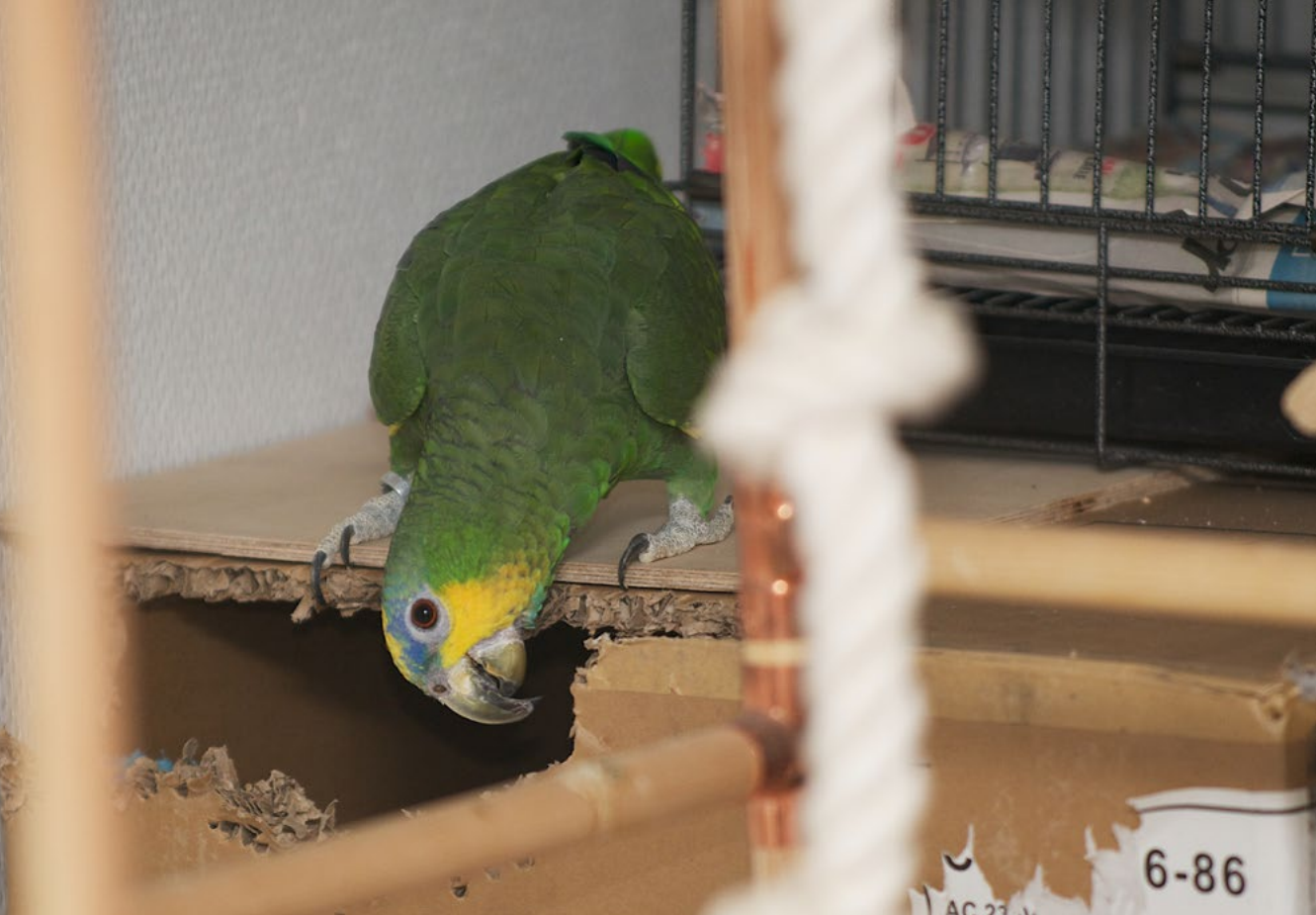
tilanteet voivat olla vaarallisia sekä "tunkeilijalle" että sille ihmiselle, johon lintu on kiintynyt, linnun pyrkiessä puremaan ajamaan "pariaan" pois "tunkeilijan" luota.

Lintu, jonka annetaan viettää aikaa pesänä pidetyissä paikoissa, voi myös tehdä pahaa tuhoa irtaimistoon ja asuntoon. Esimerkkinä eräs harmaapapukaijanaaras, joka tahtoi päästä kylpyhuoneeseen pesimään, tuhosi suuren alueen lattiaa.

Monissa tapauksissa, joissa lintu nyppii itseään, on pesimähormoneilla tekemistä asian kanssa. Äärimmäisissä tapauksissa jopa itsensä vahingoittamista voi esiintyä. Tähän voimme lisätä vielä mahdollisuuden krooniseen munimiseen ja kloaakin ulostyöntymiseen.

Keinoja vähentää pesimävirettä

Jos tunnistat jotain edellä mainittuja asioita oman lintusi käytöksestä, ei ole syytä vaipua epätoivoon. Samalla tavalla kuin voimme laukaista pesimävireen, voimme myös puuttua ympäristötekijöihin tavalla, joka saa virettä laskemaan mahdollisimman paljon.

Monien lajien kohdalla valoisan ajan vaihteluun on mahdollista puuttua. Tämän on todettu olevan tehokkainta neitokakadujen sekä amatsonien, arojen, pionusten ja muiden eteläamerikkalaisten lajien kanssa. Tämä tarkoittaa sitä, että valoisa aika on korkeintaan 10-12 tuntia. Pelkästään häkin peittäminen pimeään aikaansaamiseksi ei välttämättä riitä, mikäli valoa pääsee peittojen alta häkkiin. Tehokain tapa on hankkia erikseen nukkumahäkit, jotka sijoitetaan erilliseen huoneeseen, jonka ikkunoissa on pimennysverhot. Tämä ei toimi harmaapapukaijoiden ja avoparikaijoiden kohdalla, jotka pesivät ympäri vuoden.

Seuraava keino on poistaa kaikki mahdolliset pesäkolot. Poista nukkumamökki häkistä, mikäli sellainen on. Älä anna linnun ryömiä paitasi alle tai mennä sohvan, tuolin tai sängyn alle. Älä anna lintusi kaivautua sohvatyynyihin tai mennä laatikoihin tai kaappeihin.

Ehkä kaikista tärkeintä on poistaa kumppani kuvioista. Jos lintu on pariutunut sinun kanssasi, älä halaile sitä ja rapsuttele ainoastaan pään alueelta.

Usko pois, tämä on paras keino, koska linnut eivät hellitele toisiaan luonnossa. Tämän lisäksi älä anna linnun istua olallasi tai sylissäsi pidempään kuin 5-10 minuuttia kerrallaan pari kertaa päivässä. Jos vietät tällä hetkellä paljon enemmän aikaa lähellä lintuasi, voit vähentää aikaa asteittain.

Lopuksi, älä kannusta lintua oksentamiseen tai parittelukäyttöön. Jos lintusi osoittaa tällaista käytöstä sinua kohtaan, kieltäydy kohteliaasti ja siirrä lintu pois luotasi. Tämä yksinkertainen jäähy voi auttaa vähentämään vastaavanlaista käytöstä sen sijaan, että lisääisi sitä. Tämän lisäksi sinun tulisi poistaa kaikki sellaiset lelut, joita lintu mahdollisesti käyttää masturbointiin. Älä koskaan anna linnulle huomiota sen osoittaessa tällaista käytöstä, vaan huomioi sitä sen käyttäytyessä muilla, halutummilla tavoilla.

Mikäli lintusi on pariutunut toisen linnun kanssa, harkitse erillisten häkkien hankkimista. Paras ratkaisu on, että linnuilla on omat häkit, mutta yhteinen kiipeilypuu jossa ne voivat viettää aikaa yhdessä ollessaan vapaana. Mikäli lintu on pariutunut toisen

taloudessasi asuvan ihmisen kanssa, on asia otettava puheeksi tämän henkilön kanssa.

Seuraava tärkeä asia on tarjota linnulle optimaalinen ruokavalio. Tämä tarkoittaa hyvänlaatuista, luonnollista ravintoa, jota täydennetään runsaalla tuoreruudalla ja johon voidaan ottaa lisäksi esimerkiksi täysjyväviljoja. Siemenet ja pähkinät tulisi poistaa kokonaan tai niitä tulisi käyttää ainoastaan herkuina mm. koulutuksen yhteydessä.

Mikäli lintusi syö tällä hetkellä pääasiassa siemenruokaa, on tärkeää, että ruokavalion muuttaminen terveellisempään tapahtuu asteittain. Siemenet eivät ole ainoastaan ravinneköyhä ruoka, mutta ne ovat myös hyvin rasvaisia, ja rasvainen ruokavalio voi johtaa sairauksiin kuten rasvamaksaan. Mikäli vaikuttaa siltä, että lintusi ruokavaliota on hankala muuttaa, keskustele eläinlääkärin tai lintuihin erikoistuneen henkilön kanssa - ruokavalio on kuitenkin vain koulutuskysymys.

Hyvä neuvo ruokavalion parantamisessa on poistaa sokeri kaikissa muodoissa, kaikki ruoka mikä ei ole täysjyväviljaa ja kaikki ruoka, missä on kovetettuja tai transrasvoja.

Myöskin ympäristön pysyvyys aktivoi pesimävirettä. Hyvä neuvo siis on tarjota vaihtelua linnulle. Hyviä keinoja ovat mm. automatkoille lähteminen, ystävien luona vierailu, virikkeiden vaihtaminen, sekä liikunnan ja koulutuksen lisääminen.

Positiivinen vahvistaminen on saavuttanut suurta suosiota lähiaikoina. Se on yksinkertaisesti keino opettaa lintu käyttäytymään toisin. Voit opettaa linnulle temppuja, kuten pyynnöstä pyörimisen, tai kouluttaa sen vaikkapa menemään häkkiin käskystä. Mitä tahansa opetatkin, tämä on todennäköisesti paras keino muuttaa pariside ihmiseen terveellisemmäksi, tasapainoiseksi suhteeksi. Fakta on, että lintu käyttäytyy aina sillä tavalla, joka on loogisinta siinä suhteessa, joka sillä on sinuun. Mikäli lintu on pariutunut kanssasi, se oksentaa, haluaa läheisyyttä ja parittelua. Mikäli muutat tämän käytöksen koulutuskeskeiseksi, lintu tarjoaa tähän suhteeseen kulluvia käyttäytymismalleja.

"Tarjoamamme ympäristö ja ruokavalio vaikuttavat siihen, millaisen papukaijan kanssa elämme."

Lopuksi

On hyvä pitää mielessä, mitä Jamie MacLeod Menageriasta sanoi niin hyvin: "Papukaijat ovat sitä, mitä niistä teemme." Tarjoamamme ympäristö ja ruokavalio vaikuttavat siihen, millaisen papukaijan kanssa elämme. Voimme "luoda" papukaijan joka huutaa peräämme poistuessamme huoneesta, joka puree kaikkia jotka lähestyvät meitä tai joka etsii jatkuvasti pieniä, pimeitä koloja. Vaihtoehtoisesti voimme "luoda" papukaijan, joka on rauhallinen, leikkii oma-aloitteisesti leluillaan ja nauttii koulutushetkestä ja on muutenkin kaikin puolin tasapainoinen ja hyväkäyttöksinen osa elämää kodissamme.

Keinoja vähentää pesimisviettä

- Valoisan ajan vaihteluun puuttuminen
- Pesäkolon poistaminen
- Kumppanin poistaminen
- Älä kannusta lintua pesimiskäyttäytymiseen
- Optimaalinen ruokavalio
- Ympäristön vaihtelevuus
- Koulutus

**Seepra-
peippojen
pesinnän
rajoittaminen**

Seeprapeipot ovat tunnettuja kyvystään lisääntyä helposti ja myös äärimmäisissä olosuhteissa. Huono ruokavalio tai liian pienet tilat eivät seeprapeippon mielistä yleensä ole este pesinnälle, vaan linnut voivat silti pyrkiä jatkamaan sukuaan. Näin ollen seeprapeipoilla on myös paljon pesintävireeseen liittyviä ongelmia.

Teksti: Hanna Miettinen
Kuvat: Maarit Nurminen

Seeprapeipponaaraat saattavat munia jatkuvasti ja heikentää näin voimiaan. Lopulta ne saattavat sairastua esimerkiksi kalkkihalvaukseen tai kuolla. Koiraat saattavat käydä naaraan kimppeihin, mikäli naaras ei lämpene koiraan kosioryityksille. Ongelmia tulee myös lintujen taistellessa hyvinkin aggressiivisesti puolustaessaan pesäänsä, puolisoaan, ruokakuppejaan tai ympäristöään. Myös lajitoverien nyyppimistä esiintyy usein. Ylimuninta ja tappelut heikentävät aina lintujen hyvinvointia.

Tappelevat linnut kantaa aina eristää toisistaan välttääkseen vahinkojen syntymisen. Pahimmillaan tappelut johtavat vakaviin vammoihin tai jonkun linnun kuolemaan. Mikäli toisiinsa kiintynyt pari puolustaa resurssejaan muilta, kannattaa tämä pari erottaa yhdessä. Mikäli taas tappelun synny on esimerkiksi kosiomenoihin turhautunut koira, kannattaa tämä erottaa yksinään.

Liikkeellä on uskomus, että seeprapeipot tarvitsivat pesäkoreja nukkuakseen. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, sillä seeprapeipot pystyvät nukkumaan orsilla aivan muiden lintujen tapaan. Vaikka luonnossa elävät peipot voivatkin käyttää rakentamiaan pesiä myös nukkumista varten, eivät domestikoituneet peipot tämän päälle ymmärrä, sillä sisäolotilat tarjoavat otollisen mahdollisuuden pesinnälle vuoden ympäri. Luonnossa seeprapeipot pesivät ainoastaan vuosittaisen sadekauden jäl-

keen, joten ylipesintää ja siitä johtuvia ongelmia ei pääse muodostumaan.

Häkkiolosuhteissa elävät peipot kokevat pesän pesimistä, eivät lepäämistä varten, joten tästä aiheutu ongelmia ennen pitkää. Pesäkorit kannattaa siis jättää suosiolla pois. Näitä ei kannata pitää myöskään peippon näkyvillä, sillä vaikeivat ne näihin käsiksi pääsisikään, sillä pelkkä pesäkorin näkeminen voi laukaista pesintävireen.

”Liikkeellä on uskomus, että seeprapeipot tarvitsivat pesäkoreja nukkuakseen. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, sillä seeprapeipot pystyvät nukkumaan orsilla aivan muiden lintujen tapaan.”

Pesäkorien lisäksi huomiota tulee kiinnittää pesäntekomateriaaleihin, sillä seeprapeipot eivät ole nirvoja näiden suhteen. Kuivat lehdet, heinäkorret, sammal, lyhyet oksanpätkät, hirsintähkän korret, langanpätkät, höyhenet, muiden lemmikkien karvat sekä paperinpalat ovat kaikki seeprapeippon mielestä varsin oivallisia materiaaleja pesäntekoon. Kaikki kevyt, peippon suuhun sopiva materiaali kelpaa lauka-

maan pesintävireen. Luonnollisesti kaikki nämä tulee pitää poissa seeprapeippon ulottuvilta pesintää rajoitettaessa. Häkki kannattaa siivota usein ja pohjamateriaalina kannattaa käyttää jotain muuta kuin sanomalehteä. Lintujen sulkasadon tai muiden lemmikkien karvanvaihdon koittaessa kannattaa siivota irtosulat tai -karvat pois mahdollisimman pian.

Ruokakupit kannattaa vaihtaa sellaisiksi, joihin linnut eivät pääse istumaan; näin ne eivät lintujen silmiin muistuta pesäkoria. Erilaiset pinoihin kiin-

nitettävät ruokinta-automaatit (ne, joissa on pieni kaukalo ruokaa varten ja jotka ovat muuten täysin umpinaisia eivätkä tarjoa peipoille mitään paikkaa, johon pesäntekomateriaaleja kasata) ja lattialle sijoitettavat kulhot toimivat hyvin.

Joskus erityisen sitkeästi pesintää yrittävät linnut pyrkivät rakentamaan pesänsä jopa vesikuppiin tai kylpyastiaan. Tällöin joutuu vaihtamaan myös vesikupit eri mallisiksi ja rajoittamaan kylpyastian saatavuutta vain siksi aikaa, että peipot ehtivät kylpemään.

Mikäli muut konstit eivät auta, voi kokeilla valoisan ajan lyhentämistä. Tällöin tulee pitää huoli, etteivät linnut heikenny lyhentyneen päivän takia. Päivää kannattaa lyhentää lyhyt tovi kerrallaan, ei kuitenkaan koskaan alle yhdeksän tunnin. Normaali valorytmi peipoille on 12/12, eli yhtä paljon valoisa kuin pimeää. Säännöllinen valorytmi on erityisen tärkeää lintujen hyvinvoinnin kannalta, eli ajastimien käyttö on enemmän kuin suositeltavaa. Lintujen

valaistus tulee toteuttaa lintu- tai päivänvalolamppujen avulla, tavallisten keltaisten lamppujen käyttö yleensä pahentaa pesintäongelmia.

Ongelman poistuttua ei kannata koskaan palauttaa valoisa-aikaa entiselleen nopeasti, sillä tämä laukaisee ongelman takaisin välittömästi. Tähän muutokseen kannattaa varata aikaa useita viikkoja ja säätää päivää pidemmäksi 5-15 minuuttia kerrallaan, esimerkiksi kerran kahdessa viikossa. Mikäli ongelmat tuntuvat palaavan, hidasta tahtia tai tarvittaessa palaa takaisinpäin siihen rytmiin, mikä ei vielä aiheuttanut ongelmia ja lähde tästä uudelleen vielä hitaammin liikenteeseen. Työn helpottamiseksi kannattaa myös kirjata ylös suunnitelma siitä, minä päivinä ja miten paljon aikoo muuttaa valaistusta.

Keväisin ja syksyisin koittavat kellonsiirrot kannattaa jättää kokonaan toteuttamatta tai toteuttaa linnut näihin todella hitaasti. Parasta on säätää valot niin, ettei niitä siirtele talvi- tai kesäaikaan siirtäessä. Valorytminä voi olla esimerkiksi talvisin

09-21 ja kesäisin 10-22. Tällöin ajastinta ei muuteta mihinkään, kun sen on kerran säätänyt kuntoon.

Huone, jossa lintujen häkki sijaitsee, kannattaa varustaa pimennysverhoilla, jotta linnut saavat yhtä pitkät yöunet kesälläkin. Himmeää yövaloa voi käyttää, mikäli linnuilla on taipumusta yöllisiin säikähtämissiin, kunhan valo ei häiritse lintujen unia. Ikkunasta tulevaa valoa ei kannata yövalona käyttää, sillä esimerkiksi ohiajavat autot saattavat säikäyttellä lintuja. Verhot kannattaakin sulkea myös talviaikaan.

Valon määrän vähentämisen lisäksi voi ongelmallisissa tapauksissa rajoittaa tuoreruuan saantia. Tätä ei kuitenkaan pidä koskaan jatkaa kovin pitkään, jotta lintujen kunto ei heikkene. Vitamiinilisät ovat paikallaan tuoreen ja valoisan vähentyessä. Vältä kuitenkin liikaa E-vitamiinia, sillä se innostuttaa lintuja pesintään.

Sukupuolten erottelua eri häkkeihin voi kokeilla, mikäli tuntuu, että kutakuinkin kaikki linnut rähisevät keskenään. Tällöin tosin muodostuu ongelmaksi eri sukupuolta olevat parit, sillä nämä joutuvat eroon kumppanistaan, mikä on hyvin raskasta linnuille. Helpoimmalla siis pääsee, jos alunperinkin ottaa pelkästään jompaa kumpaa sukupuolta. Samaa sukupuolta olevat linnut luonnollisesti tulevat pariutumaan ja yrittämään pesintää tilanteen niin salliessa, mutta tilanne pysyy silti todennäköisesti rauhallisempana kuin sekaparvissa ja vähintäänkin ei-toivottujen poikasten riski sulkeutuu kokonaan pois. Samaa sukupuolta oleva parvi ei siis itsessään poista pesintäongelmia, eli näitäkään ei tule turhaan innostuttaa pesintään!

Mikäli munia tulee, voi nämä kokeilla kerätä ensin pois ja samalla rajoittaa pesäntekomahdollisuuksia (eli kerää kaiken pesäntekomateriaaliksi kelpaavan pois). Jos siitä huolimatta naaras munii jatkuvasti lisää, kannattaa munat käyttää kiehuvaan vedessä ja palauttaa sitten naaraalle. Näin emo saa lepotauon kuluttavasta munimisesta ja hautoa rauhassa niin pitkään kuin tahtoo, mutta munista ei voi kehittyä mitään. Keitä munat mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, sillä tällöin näihin ei ole vielä ehtinyt muodostumaan minkään näköistä elämää, joten sinun ei tarvitse tuntea syyllisyyttä poikasten tappamisesta. Kannattaa merkitä käsitellyt munat piirtämällä niihin pieni merkki siltä varalta, että lisää munia on tulossa.

"Munat tulee aina keittää, mikäli on yhtään epävarmuutta yhdenkään parvessa olevan linnun sukupuolesta."

Jos kuitenkin parvessa on pelkkiä naaraita, ei munille tarvitse tehdä mitään, sillä pelkät naaraat eivät kykene lisääntymään, vaan munivat hedelmöitymättömiä munia. Munat tulee aina keittää, mikäli on yhtään epävarmuutta yhdenkään parvessa olevan linnun sukupuolesta. Mikäli naaras on ollut koiraiden seurassa edellisen parin viikon aikana, tulee munat käsitellä, sillä siemenneste säilyy linnun elimistössä pitkiäkin aikoja (joidenkin lajien kohdalla puhutaan jopa kuukaudesta!). Vaikkei varsinaista parittelua olisikaan päässyt todistamaan, ei kannata tuudittautua siihen uskoon, ettei sitä olisi silloin tapahtunut. Peipot kun ovat tässä puuhassa äärimmäisen nopeita.

Peippojen pesintäongelmissa kaikista helpointa on estää ongelman muodostuminen jo ennen kuin ongelmia tulee. Älä siis päästä peippoja pesintävireeseen, mikäli et ole aikeissa pesittää niitä!

Rajoita seeprapeippojen pesimistä

- Poista pesäkorit ja niitä muistuttavat asiat
- Poista pesänrakennusmateriaalit
- Pidä säännöllinen vuorokausirytmisi (käytä tarvittaessa ajastimia)
- Suosi samaa sukupuolta olevia parvia
- Vältä kuppimaisia ruoka-astioita, jotka kävisivät pesästä

Aggressiivisuus

ja miten sen kanssa toimitaan

Teksti: Jonne Stenroth

Kuvat: Jarmo Tuutti

Yksi isoimmista ongelmista papukaijojen kanssa on aggressiivinen käyttäytyminen. Moni painii erilaisen siihen liittyvien ongelmien kanssa, kuten päin hyökkäily, pureminen, häkin tai parin puolustaminen yms. Toiset lajit ovat taipuvaisempia tällaiseen käytökseen kuin toiset, mutta aggressiivinen vastine on aina jonkin asian seuraus. Käytöksen laukaisee jokin ärsyke ja lintu käyttäytyy aggressiivisesti, koska muut viestintäkeinot eivät ole tuottaneet linnulle haluttua tulosta. Linnun lukeminen onkin A ja O, jotta pystyy välttämään aggressiivisen käytöksen, sillä lintu viestii kyllä muilla keinoin ennen kuin päätyy puremaan. Jos koskaan ei kiinnitetä huomiota linnun kehonkielen, oppii lintu aggressiiviseksi ja sen ensimmäinen reaktio ärsykkeeseen on aggressiivinen vastine.

Ensimmäinen asia mitä tulee tekemään, kun havaitsee linnun käyttäytyvän aggressiivisesti tietyssä tilanteessa, on koittaa selvittää käytöksen syy. Sitä ei aina löydy, mutta käytöksen laukaiseva ärsyke löytyy varmasti, kunhan vaan tarpeeksi kauan katsoo pieniä eleitä ja sitä, missä kohtaa lintu alkaa kiihtyä. Tätä aggression laukaisevaa ärsykettä tulee välttää kaikin keinoin. Esimerkiksi jos lintu puolustaa kuppejaan ja hyökkäilee ja yrittää purra kuppien vaihdon yhteydessä, on ratkaisu tähän vaihtaa kupit linnun ollessa poissa häkistä, jolloin ärsyke saadaan vältettyä eikä aggressiota laukaisevaa tilannetta pääse syntymään. Tilannetta, jossa lintu käy päälle, puree tai käyttäytyy muuten aggressiivisesti, tulee välttää kaikin keinoin, sillä mitä enemmän lintu

pääsee puremaan ja mitä enemmän aggressiota esiintyy, sitä helpommin lintu alkaa sitä käyttämään.

Valitettavasti moni aggressiivisesti käyttäytyvä lintu päätyykin vaihtamaan kotia, kun omistaja ei pysty korjaamaan tilannetta. Tiettyjen lajien kanssa ihmisillä tuppaa olemaan enemmän ongelmia. Näihin lukeutuvat muun muassa "hot3-amatsonit", tietyt cacatua-suvun linnut, arat, sekä muun muassa purrhyra-aratit. Tietyillä lajeilla flight or fight -reaktiosta valitettavasti jälkimmäinen on yleisempi vastine. Yleensä ensimmäiset ongelmat linnun aggressiivisessa käytöksessä näkyvät linnun alkaessa aikuistua, jolloin linnun hormonitoiminta muuttuu. Valitettavasti moni ongelma alkaa jo linnun ollessa pöykän, jolloin se hyväksyy muun muassa kovakouraista ja vääränlaista käsittelyä vielä reagoimatta siihen aggressiivisesti. Tiedyt lajit, kuten hot3-amatsonit,

leimataan aggressiiviseksi, mutta ne eivät sitä ole, vaan kaikki johtuu yleensä omistajan omista virheistä linnun kanssa, jolloin lintu niin sanotusti opetetaan aggressiiviseksi. Näitä lajeja, joilla on muita suurempi taipumus aggressiiviseen käytökseen, ei voikaan suositella aloittelijalle jo sen takia, että näiden lajien pito vaatii taidon lukea linnun kehonkieltä paljon tarkemmin kuin monen "kiltimmän" lajin. Täytyy pitää mielessä, että se on nimenomaan lintu, joka kärsii eniten tilanteesta, jossa sitä heitetään kodista toiseen pelkästään sen takia, että ihmisen aikaansaannoksen vuoksi lintu on alkanut käyttäytyä aggressiivisesti ja sen kanssa ei enää pärjätä eikä jakseta enää lähteä ratkomaan ongelmia.

"Linnun lukeminen onkin A ja O, jotta pystyy välttämään aggressiivisen käytöksen"

Miten toimia aggressiivisen linnun kanssa

Kuten jo edellä on mainittu, ilman ärsykkeen löytymistä ei voida lähteä korjaamaan käytöstä. Yksi parhaista tavoista on alkaa siedättää ärsyke pois. Siedätys on helppo tehdä esimerkiksi niin, että lintu on häkissä. Tällöin lintu ei voi käydä päälle tai purra. Pahinta, mitä voi tehdä on se, että lintu päästetään puremaan, koska mitä enemmän se puree, sitä pienemmäksi kynnyksen purra käy. Kun lintu on häkissä, tuodaan paikalle aggressiota aiheuttava asia. Kun lintu ei reagoi aggressiivisesti, se palkitaan. Jos taas lintu reagoi aggressiivisesti, sen käytös jätetään huomioimatta. Tästä esimerkkinä oma keltaniska-amatsonini Nooa, joka kävi päälle muun muassa nähdessään kännykän. Nooan kanssa lähdettiin liikkeelle siitä, että se oli häkissä ja kävelin kännykkä kädessä häkin luokse. Kun lintu käyttäytyi aggressiivisesti, käännyin ja lähdin pois, sillä Nooalle paras palkkio on ihmisen huomio, ja tällöin palkkio, eli minä, lähti pois kun lintu rupesi näyttämään merkkejä aggressiivisuudesta. Toistoja tehtiin paljon ja hiljalleen aggressio jäi pois ja kun lintu ei käyttäytynyt aggressiivisesti tilanteessa, se sai rapsutuksia ja nameja. Hiljalleen lintu yhdisti rauhallisen käytöksen itselleen positiiviseen vastineeseen ja känny-

kän kanssa päästiin tilanteeseen, jossa se ei enää toiminut ärsykkeenä aggressiivisuuteen. Samalla tavalla lähdettiin liikkeelle naisia vihaavan puna-aranin kanssa: vaikka vieressäni olisi naishenkilö, se saa viettää aikaa kanssani niin kauan, kun se ei uhittle ja käyttäydy aggressiivisesti naista kohtaan. Jos se alkaa osoittamaan merkkejä aggressiivisuudesta, se laitetaan pois. Hiljalleen tilannetta alettiin viemään eteenpäin sillä, että se alkoi saamaan palkkiota (vaikkapa ruokaa) naiselta. Lopulta edettiin siihen, että lintu meni naisen polvelle ja otti fyysisen kontaktin, ja mitä enemmän tätä tehdään, sitä enemmän se oppii siihen, että sen ei tarvitse käyttäytyä aggressiivisesti, vaan päinvastoin se saa tilanteesta jotain itselleen positiivista ollessaan rauhallinen.

Yksi tärkeä asia on myös se, että koulutetaan linnulle tietyt toiminnot, kuten häkkiin meneminen, kepillä tuleminen tai käskystä siirtyminen, jolloin ei tarvitse itse olla fyysisessä kontaktissa lintuun, joka käyttäytyy aggressiivisesti, ja täten pystytään välttämään pureminen. Jotta käytös saadaan menemään linnulle "selkärankaan", tulee tehdä toistoja, toistoja ja toistoja. Tällä tavoin niissä tilanteissa, joissa lintu alkaa kiihtyä ja tilanne voi johtaa aggressiiviseen vastineeseen, pystytään välttämään tilanteen paheneminen sillä, että esimerkiksi sanot

Tyypillisiä eri lajien aggressiivisia eleitä:

- Silmien zoomailu (pupillin supistuminen ja laajeneminen) etenkin, kun lintu jättää pupillin pieneksi pisteeksi.
- Niskahöyhenen pörhistäminen.
- Kun lintu on rentona ja pörhistää siksi niskaansa, myös sen otsahöyhenet ovat pörheänä, aggressiota ilmaisevassa pörhistyksessä otsahöyhenet ovat kiinni päässä.
- Siipien availu, esimerkiksi arat avaavat siivet suoraan ylöspäin, kun taas amatsonit ja kakadut levittävät siipiä sivullepäin. Amatsonit esittävät tällä siivissään olevat värit.
- ”Käpyily” on lähinnä harmaapapukaijoiden kehonkieltä, jossa lintu pörhistää kaikki sulkansa, paitsi reisien ja otsan höyhenet.
- Töyhdön availu kakaduilla.
- Monilla lajeilla toisen jalan ylös nostaminen tiettyä kohdetta päin.
- Sähinä ja murina.
- Murina lähinnä tilanteessa, jossa lintu osoittaa muillakin eleillä aggressiivisuuden ja on äärimmäisen peloissaan.
- Nokan naksuttelu ja narskuttelu (ei pidä sekoittaa rentona ja unisena tapahtuvaan nokan narskutteluun).
- Pyrstön levittäminen viuhkaksi.
- Lintu kääntyy kohti nokka auki, saattaa avalla ja sulkea nokkaa.
- Monella lajilla käänteisaggressio, eli lintu puree kiinni orteen tai leluun tai pinnoihin tms. uhotessaan (yleistä esim. amatsonella, lintu saattaa purra omistajaansa vaikka aggressio on tarkoitettu jollekin muulle).
- Leijuminen, eli kun lintu liikkuu hitaasti eestaas matalassa tai todella pystyssä asennossa.

linnulle "häkkiin", jolloin saat sen menemään sinne ja tilanne saadaan raukeamaan. En tässä yhteydessä avaa sen enempää sitä, miten edellä mainitut asiat opetetaan, sillä se on asia erikseen. Tärkeintä on, että lintu on koulutettu tiettyihin toimintoihin, jotta voidaan alkaa työskentelemään aggressiivisuuskäyttäytymisen kanssa.

Miten toimia kun lintu käy päälle?

Ensinnäkin siinä tilanteessa, kun lintu käy päälle ja puree, ollaan jo siinä pisteessä, että minkään pätkinän heiluttelu ei auta. Tärkeää on saada lintu irti, esimerkiksi menemällä nopeasti kyykkyy, ja poistua tilanteesta, sillä moni lintu, erityisesti hot3-amatsoni, usein jatkaa hyökkäystä ollessaan kiihtyneessä mielentilassa. Tämän vuoksi poistu eri huoneeseen, laita lintu häkkiin tai tee jotain muuta, jotta saat tilanteen katkaistua niin, ettei lintu pysty enää tulemaan päälle. Esimerkiksi jos lintu on vapaana eri huoneessa, odota hetki äläkä mene heti takaisin huoneeseen, vaan anna linnun rauhoittua. Kun lintu on rauhoittunut, laita (tai ainakin yritä laittaa) lintu häkkiin. Älä ikinä vastaa aggressioon aggressiolla, sillä se vain pahentaa tilannetta ja monesti johtaa vain siihen, että lintu käy entistä herkemmin päälle. Juuri näissä tilanteissa olisi tärkeää, että lintu osaa mennä itse häkkiin tai tulla kepillä, jotta saat tilanteen rauhallisesti loppumaan etkä joudu esimerkiksi ottamaan lintua kiinni. Tämä pahentaisi tilannetta entisestään.

Tärkeintä onkin ennakoida ja lukea lintua, sillä tilanne, jossa lintu käy päälle, on jo mennyt liian pitkälle.

Aggressiivisen käytöksen taustaa

Tiettyt aggressiiviset vastineet ovat täysin luonnollisia. Esimerkiksi pariskunnan pesiessä moni laji puolustaa pariaan, pesäänsä ja poikasiaan erittäinkin aggressiivisesti. Tämän vuoksi pesintätilanne täytyy kyetä hoitamaan niin, että pystyt ruokkimaan, siivoamaan ja hoitamaan linnut ilman, että ne käyvät päälle. Käytökselle et voi mitään, sillä kyseessä on villieläin, joka käyttäytyy lajityypillisesti ja näin linnun ”kuuluukin” tehdä. Osa aggressiivisesta käytöksestä johtuu myös linnun biologiasta. Esimerkiksi suurin osa lajeista on yksiaivoisia ja tämä johtaa siihen, että moni lintu kiintyy omistajaansa kuin pariinsa ja puolustaa pariaan uhkaavissa tilanteissa. Tämän takia omistajana sinun tuleekin totuttaa lintu siihen, että se sietää muita ihmisiä. Käyttäytymällä itse rauhallisesti lintu vaistoaa myös sen, ettei sen tarvitse käyttäytyä aggressiivisesti. Monelle linnulle pesäkolon puolustaminen tulee myös luonnostaan, ja tämän takia onkin tärkeää, että kaikki muut kolot kuin pesintää varten tarkoitettu pönttö eliminoidaan, jolloin voidaan välttää tämä käytös.

Summa summarum: aggressiivisuus on yksi erittäin suuri ongelma lemmikkilinnuilla, ja siihen tulee suhtautua vakavasti. Sen pois kouluttaminen

voi viedä vuosia. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että ennakoidaan ja koulutetaan lintu siten, että pystytään välttämään kyseessä oleva käytös. Täytyy pitää myös mielessä, että monet ongelmalinnut, joilla on jo pahoja aggressio-ongelmia, eivät ole sopivia aloittelijoille, vaan vaativat omistajan joka osaa elää tilanteen kanssa. Isona ongelmana on, että ihmiset hankkivat lintuja, joilla on näitä ongelmia ja vähättelevät niitä, jolloin saadaan niitä surullisenkuuluisia kiertopalkintolintuja. Ei myöskään kannata vähentellä tiettyjen lajien mainetta (ongelmalintuina), ja aloittelijoiden kannattaakin oikeasti välttää hankkimasta niitä lajeja, joille tunnetusti tulee helpommin aggressioita. Esimerkiksi keltapääämatsonit vaativat ihmisen, joka tietää mikä amatsoni on, miten sitä luetaan, ja miten sen kanssa tullaan toimeen. Käsiruokkiminen ja väärin leimaantuminen usein myös aiheuttavat aggressio-ongelmia linnun tullessa sukukypsäksi, ja tämän vuoksi aloittelijan kannattaakin suosia emojen ruokkimia poikasia. Väärä leimaantuminen ja väärä seksuaalinen käytös linnulla aiheuttaa monesti juuri vääränlaisessa pesimäkäyttäytymisessä aggressioita.

Tee pohjat kunnolla, kouluta lintu, tee toistoja ja vältä viimeiseen asti konflikteja linnun kanssa.

Kuvassa Jonne ja Nooa

Valjaskoulutusta **papukaijoille**

Voi valjaat! Niin moni haluaisi kouluttaa lintunsa valjaisiin. Mikä voisi olla mukavampaa, kuin nauttia ihanasta ulkoilmasta turvallisesti papukaija olkapäällä? Olen tavannut monia papukaijoja, jotka kokevat valjaissa ulkoilun erittäin mukavaksi. Useimmat papukaijat kuitenkin pelkäävät niitä kuollakseen. Surukseni näen usein videopätkiä, joissa pelokas papukaija pakotetaan valjaisiin. Nyt on tullut aika muuttaa tämä. Papukaijan pystyy opettamaan positiivisen vahvistamisen avulla käyttämään valjaita. Olen julkaissut videon koulutuksesta toistaakseni sen teille.

*Kirjoittaja: Barbara Heidenreich
käännös: Heli Portti
Kuvat: Jarmo Tuutti*

Julkaistu Good Bird -lehden numerossa 1/2010 nimellä "Harness Training Your Parrot"

Äskettäin minulla oli ilo, ja jossain mielessä haaste, saada kouluttaa erilaisia papukaijoja käyttämään valjaita. Olen vuosia kouluttanut papukaijoja vapaalentoa varten, ja siihen prosessiin ei todellakaan kuulu valjaiden käytön opettaminen. Vapaalennätyksessä lintujen annetaan lentää vapaana minne ikinä ne tahtovatkaan mennä, ja kutsutaan takaisin ohjaajan luo, kun on aika palata takaisin. Jos lintuja joudutaan kuljettamaan, ne matkustavat yleensä isoissa matkahäkeissä. Näytti siltä, että valjaat eivät olleet mitenkään tarpeellisia. Tiedän monien kamppailevan valjaiden kanssa. Tämä kiehtova koulutushaaste oli sellainen, jonka halusin myös itse kokea. Tutkimukseni alkoi siitä, että löytäisin täydelliset valjaat.

Erilaisia vaihtoehtoisia valjaita

Ensimmäiseksi keräsin kokoelman mahdollisimman monenlaisia valjaita. Halusin saada kokemusta niistä. Tavoitteena oli löytää sellaiset valjaat, joiden kouluttaminen olisi mahdollisimman helppoa. Löysin valjaita, joissa oli lukkoja kaikissa mahdollisissa saumoissa. Löysin myös valjaita, jotka kiedottiin linnun kehon ympäri. Huomasin pystyväni kouluttamaan linnun laittamaan päänsä läpi lenkeistä helposti. Haasteen koulutukseen kuitenkin toi lopun linnun pujottaminen valjaisiin niin, että papukaija sietäisi sen hyvin ja tuntisi olonsa mukavaksi.

Erään eläintarhan konsultaation yhteydessä huomasin käyttämättömät iguaanin valjaat roska-astiassa. Kysyin luvan saada kokeilla näitä valjaita papukaijalleni. Iguaanin valjaat tuntuivat olevan melko helpot saada papukaijani ylle, mutta eivät vain olleet riittävän turvalliset käyttää. Olin jälleen aloituspiiteessä.

Etsin vaihtoehtoja Internetistä ja päädyin lopulta tilaamaan Aviator-valjaat The Parrot Universitystä. Aviaattorit olivat jonkin verran muita valjaita kalliimmat, mutta huomasin nopeasti, että tälle oli hyvät syyt. Aviator-valjaat on tehty niin, että niissä on vain yksi säädettävä solki. On epätodennäköistä, että papukaija löytäisi sen ainoan soljen pureskeltavaksi. Tämä solki ei myöskään kiinnitä papukaijan

huomiota. Hihnassa on kuminauha, joka joustaa papukaijan yrittäessä lähteä lentoon (tästä ominaisuudesta pidin erityisesti). Valjaat on tehty papukaijan käyttäytymisen ja tarpeiden näkökulmasta, toisin kuin iguaanin tai pienten nisäkkäiden valjaita muokkaamalla aikaan saadut. Aviaattoreissa kaikki

yksityiskohdat on mietitty ehdottoman tarkkaan. Tämä luo niistä laadukkaita ja turvalliset valjaat papukaijoille. Vaikka Aviator-valjaat ovatkin laadultaan ja käytettävyydeltään hyvät, vaatii papukaijan saaminen käyttämään niitä silti harjoittelua.

Helposti koulutettavat ehdokkaat

On joitakin helpommin valjaisiin koulutettavia papukaijoja. Kokemukseni mukaan tämä on helpointa koskettelusta pitävien papukaijojen kanssa. Katseilin valkokakadua The Gabriel Foundation -papukaijojen suojelualueella, joka käytännöllisesti katsoen hyppäsi itse valjaisiin lähes ilman ihmisen apua. Elekielestä saattoi selvästi havaita, että valjaiden pukemiseen oli käytetty runsaasti papukaijan pitämää koskettelua.

Yleensä ottaen koskettelemisesta pitävät linnut ovat parhaita ehdokkaita valjaskoulutukseen. Suurin haaste papukaijan kouluttamisessa valjaisiin on löytää tapa saada siivet vietyä niille kuuluviin paikkoihin. Yleensä tämä vaatii jonkin verran siipien käsittelyä. Niiden papukaijojen kohdalla, jotka eivät pidä koskettelusta, tämä on todella vaikeaa.

Nuoret papukaijat (vasta emosta vieroittuneet) pitävät yleensä kovasti koskettelusta. Usein nämä linnut ovat erittäin hyviä valjaskoulutettavia. Minulla oli onnea löytää parhaat mahdolliset linnut tähän tarkoitukseen. Sinikurkkuara Beni oli nuori ja piti kovasti koskettelemisesta, joten käytin kosketusta positiivisena vahvisteena helpottamaan valjaiden pukemista. Benin kouluttaminen oli todella palkitsevaa. Se oppi nopeasti, että valjaat merkitsivät lukuisten ympäri kehoa kohdistuneiden rapsutuksien saamista. Beni oppi pian ennakoimaan tulevat rapsutukset ja pörhisti höyhenensä nähdessään valjaat. Lintu oli monesti niin rentoutunut, että ajattelin sen vaipuvan uneen pukiessani sille valjaita. Olin hyvin

"Tavoitteena oli löytää sellaiset valjaat, joiden kouluttaminen olisi mahdollisimman helppoa."

vakuuttunut siitä, että koko prosessi oli Benille nautinto. Sanoin itselleni, että näin valjaskoulutuksen kuuluisikin mennä.

Haasteellinen valjaskoulutettava

Valitettavasti tosiasia on, että suurin osa papukaijoista ei tykkää kosketuksesta niin paljon kuin Beni. Todellisen haasteen luo sellainen koulutettava, jonka mielestä koskettaminen - varsinkin kehon koskettaminen - on epämiellyttävää. Kolme neljästä koulutettavastani kuului tähän linturyhmään.

Linnut, jotka on pakotettu vastoin tahtoaan valjaisiin, muodostavat vahvan pelkoreaktion valjaita kohtaan. Papukaijansa valjaisiin pakottamaan onnistuneet ihmiset kertovat, että eivät ole toista kertaa saaneet valjaita lintunsa päälle. Tämän takia on tärkeää käyttää positiivista vahvistamista aivan alusta asti. Pakottamalla tapahtuneet valjastusyritykset vain tekevät valjaiden päälle saamisesta tulevaisuudessa vaikeampaa.

Askel askeleelta

Papukaijan, joka ei pidä koskettelusta, kouluttaminen valjaisiin vaatii yleensä hieman enemmän perehtymistä. Tämä tarkoittaa sitä, että valjaiden täydellisen pukemisen yhdellä koulutuskerralla sijaan kannattaa keskittyä pienempiin onnistumisiin. Helpointa on visualisoida asiaa suunnitelman avulla. Kirjaat suunnitelmaasi ne askeleet, jotka aiot ottaa edetessäsi koulutuksessa. Ensimmäisen askeleen tavoite voisi olla se, mitä lintusi on halukas tekemään nyt. Viimeinen askel on se, miltä valjaiden pukemisen tulisi mielestäsi näyttää. Kuvittele mielessäsi papukaija istumassa rauhallisena pöydällä ja itsesi laittamassa sen pään valjaiden lenkistä sisään. Kyseinen papukaija antaa sinun hellästi liikuttaa siipiänsä ja lopulta kiristää valjaat. Tämän kaiken pystyy tekemään niin, että linnulla on turvallinen ja mukava olo - jonka voi myös lukea linnusta.

Linnun totuttaminen valjaisiin

Ennen kuin pystyt etenemään askel askeleelta suunnitelmaasi, linnun täytyy tottua valjaiden läheisyyteen. Tämän voi toteuttaa siedättämisellä. Valjaat voivat olla ihan ensiksi samassa huoneessa lintusi kanssa. Jätä valjaat riittävän kauas: linnun tulee nähdä ne, mutta linnun eleistä ei saa välittyä pelkoa. Tavoitteenasi tulee olla rauhallinen ja rentoutunut lintu. Tuo valjaat päivittäin lähemmäs linnun häkkiä ja jätä ne siihen niin pitkäksi aikaa, kuin se on linnun kannalta mukavaa. Ole hyvin herkkä pienimänkin pelkoon viittaavan käyttäytymisen kanssa. Siirrä valjaat kauemmaksi, jos sinusta vaikuttaa siltä, että lintu pelkää niitä. Lopulta voit viedä valjaat ihan häkin viereen ja lintu on edelleen rauhallinen. Täs-

sä vaiheessa suurin osa linnuista on valmis aloittamaan positiivisen vahvistamisen avulla tapahtuvan valjaskoulutuksen.

Koulutus-suunnitelma

Tavoitteesi on, että lintu lähestyy valjaita eikä päinvas-

"Todellisen haasteen luo sellainen koulutettava, jonka mielestä koskettaminen - varsinkin kehon koskettaminen - on epämiellyttävää."

toin. Tämä vaatii koulutuspaikan, joka mahdollistaa linnun poistumisen paikalta sen niin halutessaan. Pidän itse parhaimpina paikkoina joko työtasoa tai pöytää. Käytä avuksi kohdetta opettaessasi linnullesi valjaiden lähestymistä niiden ollessa pöydällä. Linnun lähestyessä itsevarmana valjaita voit yrittää samaa, kun pidät valjaita kädessäsi ja kohde on laskettuna lähelle valjaita, pöydän päälle. Seuraava askel on pitää valjaita kädessä niin, että pääaukko on linnun helposti saavutettavissa. Kohteen avulla yritä saada lintu itse pistämään päänsä läpi tästä aukosta. Aluksi lintusi saattaa käyttää pääaukossa vain nokkansa kärkeä. Ajan kanssa, pienten askeleiden avulla, papukaijasi oppii pistämään päänsä kokonaan läpi pääaukosta.

Kokemukseni mukaan se, että lintu pistää päänsä sisään pääaukosta, on helpoin vaihe koulutusta. Suurin osa papukaijoista oppii tämän aika nopeasti.

Kun papukaijasi on oppinut laittamaan päänsä pääaukosta sisään rauhallisesti, voidaan keskittyä pidentämään aikaa, jonka papukaija antaa päänsä olla aukossa.

Seuraava askel on se, että annetaan siiven ympäri menevien hihnojen juuri ja juuri koskettaa papukai-

jan selkää. Lopulta on mahdollista jättää ne selän päälle. Jos lintusi on herkkä, voi valjaiden painon jättää osittain pöydän päälle.

Seuraavat vaiheet ovat kokemukseni mukaan ne kaikkein vaikeimmat. Valjaiden saaminen siipien ympärille voi olla erittäin haasteellista linnuille, jotka eivät pidä kosketuksesta. Ensimmäinen lähestymistapani kahden linnun kohdalla oli opettaa ne nostamaan siipensä pyynnöstä, jotta valjaat saisi paikoilleen koskettamatta siipiä. Tämä idea toimi osittain. Molemmat linnut oppivat helposti nostamaan siipensä pyynnöstä. Huomasin kuitenkin, että siipiä joutuu siltikin liikuttamaan, jotta valjaiden hihnat saisi paikoilleen. Päätin siis vaihtaa lähestymistapaa. Keskityin ennemminkin siihen, että linnut antaisivat koskea siipiä kuin siihen, että jatkaisin siipien nostamista pidemmälle.

Opetettaessa papukaijaa sietämään siipien koskemista on edettävä erittäin pienin askelein. Ensin palkitsin siitä, että käteni sai olla lähellä linnun selkää, seuraavaksi koskin sulkia ajoittain. Tämän harjoituksen aikana lisäsin painetta vähän kerrallaan ja lopulta papukaija antoi minun siirtää siipiään helposti. Hyvistä aikomuksistani huolimatta siipien lähestyminen sai aluksi aikaan pelokkaita reaktioita. Joka kerta koskiessani siipiä palkitsin lintua runsaalla kädellä ja käyttäen kaikkein suurimpia herkkuja. Lopulta papukaijani alkoi käyttäytyä siipien koskemisen yhteydessä toivomallani tavalla.

Seuraava askel oli hihnan kiristäminen sen ollessa toisen siiven ympärillä. Aviator-valjaissa tämä muodostaa toisen lenkin, johon toinen siipi pitäisi saada. Jälleen kerran oli edettävä hitaasti. Lukuisten harjoituskertojen jälkeen papukaijani antoi rauhallisena kiristää hihnan nopeammin ja nopeammin.

Toisen siiven saaminen hihnan välistä on helpompaa, kun asiaankuuluva siipien käsittely on koulutettu positiivisen vahvistamisen avulla. Seuraava vaihe oli kiristää toinen siipiaukko; myös tämä onnistuu nopeammin kuin ensimmäisen siiven kanssa.

Kun valjaat on saatu päälle ei suinkaan voida ajatella, että koulutus olisi ohitse. On myös tärkeää opettaa papukaijaa olemaan valjaissa eri mittaisia aikoja. On tärkeää päästää papukaija valjaista ennen kuin se edes näyttää merkkejä epämukavuuden tunteesta. Tämä on hyvä ottaa huomioon koko koulutuksen ajan. Jokaisella harjoituskerralla harjoitellaan myös

Tärkeitä valjaskoulutusvinkejä!

- käytä pieniä askeleita
- lopeta aina, jos näet pienimmänkin merkin pelosta
- anna papukaijalle aina mahdollisuus paeta
- käytä vahvisteena kaikkein halutuimpia palkkioita
- palkitse anteliaasti
- etene papukaijan ehdoilla
- varaa itsellesi runsaasti aikaa valjaskoulutukseen
- käytä ”jackpotteja” kaikkein vaikeimmissa asioissa
- opeta ”pudota”-käsky

sitä, että papukaija sietää valjaiden liikuttamista. Tämä on erittäin tärkeä osa harjoittelua. Valjaiden riisuminen on tapahduttava myös positiivisen vahvistamisen avulla.

Muutamia hyödyllisiä vinkejä

Ohessa muutama ohje, joita voit käyttää hyväksesi kouluttaessasi papukaijaasi käyttämään valjaita. Papukaijani osaa luotettavasti ”pudota” käskyn. Se tarkoittaa sitä, että milloin tahansa pyydän, se pudottaa mitä tahansa nokassa sattuu olemaan. Alun perin koulutin tämän tilanteita varten, joissa papukaijallani on jotain vaarallista nokassaan. Mutta se on toiminut myös valjaskoulutuksessa: jos papukaijani alkaa tutkia nokallaan valjaita, ”pudota” käskyn avulla saan sen irrottamaan otteensa. Parhaassa tapauksessa pystyn lukemaan linnun elekielestä hetken, jolloin sen mieleen tulee purra valjaita ja voin siirtää hihnan ennen kuin sitä edes purraan. En haluaisi, että papukaijani oppisi puremaan valjaita tietäen, että ”pudota” käskyn ja oikean toiminnan kautta saa palkkion. Tosin joissain tilanteissa olen liian hidas ja lintuni toimii liian nopeasti. Sellaisissa tilanteissa ”pudota” toimii hyvin.

Jos tuntuu siltä, että valjaskoulutus on linnullesi erityisen vaikeaa, kannattaa varmistua siitä, että käy-

tät kaikkein mieluisimpia herkkuja, palkitset lintuasi anteliaasti ja ajoitat harjoittelun juuri ennen lintuasi ruoka-aikaa. Näin varmistut siitä, että papukaijasi on kiinnostunut siitä mitä sinulla on tarjolla.

Kaikkein tärkeintä on varata paljon aikaa koulutusta varten. Liian nopea eteneminen saa aikaan vain huonoja kokemuksia. Pahimmillaan voit joutua aloittamaan koko koulutuksen alusta uudelleen. Työskentelin yhden lintuni kanssa vuoden, välillä enemmän ja välillä vähemmän. Olen todella onnellinen siitä, että etenimme hitaasti. Paras palkinto on valjaissa tyytyväisenä oleva lintu. Näin ei voi olla jos lintu on pakotettu valjaisiin.

Valjaat ovat päällä, mitä seuraavaksi?

Saatuasi lintuasi käyttämään valjaita mukavasti, voit lähteä kokeilemaan tätä uudessa ympäristössä. Monesti papukaija pelkää uusia paikkoja. Etene pienin askelin ja käytä positiivista vahvistamista viedessäsi papukaijasi uusiin paikkoihin, kuten ulkoilmaan. Luulemme monesti, että papukaija nauttii samoista asioista kuin mekin. Tarkkaile papukaijasi elekieltä! Varmistu, että elekieli kertoo papukaijan olevan rauhallinen ja rentoutunut. Jos linnullasi on epämu-kava olo, yritä tarjota sen suosikkiherkkuja tai -lelua saavuttaaksesi sen mielenkiinnon. Jos papukaija on edelleen hermostunut, vie lintu turvallisesti koettuun ympäristöön. Nämä retket uusiin paikkoihin tulisi pitää aluksi hyvin lyhyinä. Uusiin paikkoihin mennessä olisi hyvä ottaa mukaan jotain tuttua; vaikka orsia tai leluja.

Barbara Heidenreich on toiminut ammattilaisena eläinten kouluttajana vuodesta 1990 ja tällä hetkellä jatkaa työtään Good Bird Inc. -yrityksensä parissa, joka tarjoaa papukaijojen käyttäytymiseen ja kouluttamiseen liittyviä palveluita lemmikkipapukaijojen omistajille. Yrityksen kotisivut löytyvät osoitteesta www.goodbirdinc.com.

Barbara on käynyt myös Suomessa opettamassa kahdesti Kaijuleiden järjestämässä käyttäytymis- ja koulutusseminaarissa vuosina 2009 ja 2010.

Benin ensimmäinen retki ulos oli käsivarrellani vain pari askelta ulos takaovesta. Benin ehdoilla etenimme kävelemään takapihalla edestakaisin. Se myös istui rauhallisesti lempiorrellaan, jonka olin pystyttänyt takaterassille. Muutaman päivän päästä Beni tahtoi jo istua tuolilla sekä oksilla ja kömpiä pitkin nurmikkoa. Hitaasti edeten Beni oppi, että ulkona oleminen on kivaa, eikä yhtään pelottavaa.

Lopuksi

Monille papukaijoille on vaikeaa oppia käyttämään valjaita. Etene hitaasti, keskity pieniin askeliin ja varmistu aina siitä, että papukaijasi elekielestä voit lukea sen olevan rauhallinen ja rentoutunut. Tulet saamaan palkintona tästä papukaijan, joka odottaa, että saisi pukea valjaat päällensä. Kokeile tätä kotona!

Linnun kiinniottaminen häätälanteessa

Lemmikkilinnun kiinnipitäminen on monelle linnulle stressaava kokemus, mutta osana harrastusta se voi monesti olla pakollinen asia tehdä. Joskus linnun hyvinvointi yksinkertaisesti vaatii sen ottamista kiinni, jonka takia harrastajan olisi tärkeä tietää, miten tämä tehdään oikein.

Teksti: Jarmo Tuutti, Ida-Emilia Kaukonen, Jonne Stenroth & Hanna Miettinen

Pienten lintujen kanssa on oltava vielä varovaisempi (kuva: Hanna Miettinen).

Vaikka kiinnipitäminen on siihen tottumattomalle linnulle stressaava asia, on se uskallettava tehdä, jos linnun hyvinvointi sitä vaatii. Tällaisia tilanteita voivat olla esimerkiksi ylikasvaneet kynnet, eläinlääkäreissu tai muut välttämättömät hoitotoimenpiteet. Tässä artikkelissa tarkastellaan aihepiiriä tarkemmin eri kokoisten lintujen kohdalla.

Ensisijainen ratkaisu pitäisi aina olla vapaaehtoisuus: tästä syystä kannattaakin pyrkiä opettamaan linnulle kaikki mahdolliset hoitotoimenpiteet jo ennakoon, kuten kynsien leikkuu, lääkkeen ottaminen ruiskusta tai pyyhkeeseen kääriytyminen. Kaikkien lintujen kohdalla nämä eivät kuitenkaan välttämättä ole mahdollisia.

Lintu ei kuitenkaan hajoa, jos sen joutuu ottamaan kiinni. Erityisesti eläin, joka ei joudu elämässään säännöllisesti ylitsepääsemättömien stressaavien tilanteiden kohteeksi (esimerkiksi juuri kiinnipitäminen väkisin), sekä saa vaikuttaa ympäristönsä tapahtumiin, palautuu myös tällaisista stressaavista tilanteista nopeammin.

Arki vs. häätälanteet

Lemmikkilinnun käsittely voidaan jakaa karkeasti arkisiin tilanteisiin ja häätälanteisiin. Arkena kaiken pohjalla on vapaaehtoisuus: asiat koulutetaan linnun ehdoilla positiivista vahvistamista käyttäen, ilman pakkoa.

Häätälanteissa ja muissa välttämättömissä hoitotoimenpiteissä tilanne on kuitenkin toinen, ja on tehtävä välttämättömät asiat linnun hyvinvoinnin varmistamiseksi. Esimerkiksi kynsien kohdalla, jos kynnet kasvaa hieman pitkäköiksi, voit vielä kokeilla muuttaa ympäristöä niiden kulumisen edistämiseksi. Mutta jos tämäkään ei auta, eikä linnulle pysty opettamaan kynsien leikkuuta vapaaehtoisesti, joudutaan se ottamaan kiinni ennen, kuin kynnet kasvavat liian pitkiksi ja haittaavat sen elämää.

Kannattaa tietenkin miettiä, mitkä tilanteet ovat häätälanteita. Esimerkiksi linnun saaminen eläinlääkəriin, tai ulos talosta tulipalon takia, ovat tällaisia. Mutta se, että lintu ei illalla haluaisi heti palata häkkiinsä, ei varmasti vielä ole häätälanne. Eikä esimerkiksi valjaiden pukeminen ole koskaan häätälanne, sillä tällä toimenpiteellä ei ole mitään merkitystä linnun hyvinvoinnille.

Ennen oman lintunsa kiinniottamista kannattaa myös hankkia jokin pehmolelu tai vastaava, jolla kiinnipitämistä voi harjoitella. Tällöin se sujuu luultavasti linnunkin kannalta paremmin, jos/kun tarve tätä varten tulee.

Linnun kiinniottaminen

Alkuun luonnollisesti lintu pitää saada kiinni. Tämän pitäisi tapahtua nopeasti, sillä jahtaaminen on äärettömän stressaavaa linnulle. Jos et saa lintua nopeasti kiinni, älä jatka sen jahtaamista pidemmälle, vaan pidä pieni tauko ja yritä hetken päästä uudelleen.

Kiinniottaminen kannattaa tehdä - jos mahdollista - hämärässä tai pimeässä, koska tällöin lintu ei pakene niin herkästi. Isommat linnut saa helpoiten kiinni pyyhkeellä ja pienemmät haavilla. Isomman ja voimasnokkaisemman linnun kanssa kannattaa laittaa itselleen varmuuden vuoksi riittävän paksut hanskat käteen - lintu kun puree tuntiessaan itsensä uhatuksi.

Papukaijan pitäminen paikoillaan

Otettuasi linnun kiinni aseta toinen käsi pään taakse ja ota tukevasti kiinni alaleuasta. Käytä peukaloa

toisella puolen ja etu- tai keskisormea toisella puolen. Otteen tulee olla kunnollinen, jotta lintu pysyy paikallaan. Käytä kiinniottaessa esimerkiksi pyyhettä, jonka laitat linnun vartalon ympärille. Toisella kädellä voit pitää siipiä ja/tai jalkoja niin, ettei lintu pääse räpyttelemään siipiään. Muuten riskinä on, että räpytellessään se loukkaa siipensä.

Älä missään tapauksessa purista tai muuten aseta painoa linnun rinnan ja mahan päälle. Pidä kiinni ainoastaan linnun päästä ja selän puolelta siivistä. Jos käytät pyyhettä, voit antaa pyyhettä linnun nokkaan, jolloin lintu keskittyy puremaan sitä, ja se voi monesti helpottaa käsittelyä. Huolehdi tarkoin, että linnun hengitystiet pysyvät peittämättöminä.

Parakiiteille ja vastaavan kokoisille linnuille (kuten neitokakadu) on oikeastaan muutama vaihtoehto kiinnipitämiseksi. "Parakiittiotte" on sellainen, jossa etusormi on alanokan toisella puolella ja peukalo toisella, samalla kun nimetön ja pikkusormi pitelevät linnun kehoa toiselta puolen ja peukalo toiselta. Ote kohdistuu alaleuan luiden tienoille, silmien alapuolelle. Peukalon sekä nimettömän ja pikkusormen voi kääriä linnun ympärillekin, mutta tällöin rinnan alle, ei missään nimessä päälle. Tarkoituksena on lähinnä lukita hartiat.

Toinen vaihtoehto on tehdä sama niin, että päättä pitelevinä sormina on peukalo ja etusormi. Tämä voikin olla näistä näistä parempi vaihtoehto. Ensimmäisen hyöty on se, että jos asento on oikea, voit tehdä hoitotoimia vaivattomasti. Oikean asennon löytäminen voi kuitenkin olla haastavaa etenkin, jos sormet ovat lyhyet.

Kolmas keino pienillä papukaijoilla, joka on kätevä etenkin jouduttaessa työskentelemään yksin nokan alueella, on etusormi-peukalo-ote niin, että lintu saa jalkansa kiinni pyyhkeeseen allaan. Lintu tarttuu vaistomaisesti johonkin, mitä jalkojen alta löytyy, jolloin se pitää itse itseään aloillaan ja tukee kehoaan. Näin ihmisellä menee vähemmän energiaa otteen ylläpitoon. Tällöin kämmensyrjä asettuu (neitokakadun kokoisen linnun kohdalla) harteiden läheisyyteen oikeaan kohtaan niin, etteivät siivet aukea räpistelemään. Löysä tai liian taakse asetettu ote aiheuttaa sen, että lintu saa siipensä soljautettua käden otteesta huonoon asentoon, esim niin, että kärjet menevätkin pyrstön alta eikä päältä. Harteiden ja kehon tukeminen on tärkeitä toimenpiteen vakauden takaamiseksi.

Pienten suoranokkien kiinnipito eroaa hieman papukaijoista

Isoja suoranokkia saa käsiteltyä papukaijojen tavoin, mutta pienet vaativat joitain erityishuomioita.

Pienten kiinniottaminen sujuu helpoiten pimeässä huoneessa, jossa nappaa linnut haaviin tai poimii käsin orsilta. Hanskoja tai pyyhkeitä ei kannata käyttää, sillä tällöin näin pienen linnun käsittely vaikeutuu. Yleensä pienen suoranokan puruvoima ei riitä satuttamaan ihmistä, mutta poikkeuksiakin löytyy. Mikäli oma lintusi puree kipeästi, laita käteesi ohuet puuvillahanskat, joita saa edullisesti esimerkiksi apteekista. Ohuet hanskat mahdollistavat linnun huolellisen käsittelyn, mutta antavat ylimääräisen "ihokerroksen" johon lintu voi tarrata kiinni.

Vaikka pieni lintu pureekin ainoastaan heikolla voimalla, ei ikinä pidä lintua tökkiä tai ärsyttää puremaan sen takia, että pureminen olisi hauskaa. Tätäkin näkee aikuisten ihmisten tekevän joskus. Linnulle tilanne on kauhea sen yrittäessä puolustautua. Älä siis aiheuta sille tarpeetonta stressiä.

Kiinnipito-otteita on kaksi: peukalo-etusormiote ja etusormi-keskisormiote.

Peukalo-etusormiotteessa linnun pää tulee niiden välistä, peukalo ja keskisormi asetetaan kevyesti linnun rinnan päälle. Muut sormet sulkevat linnun kevyesti sisäänsä. Sormia saa tarpeen mukaan availtua, riippuen mitä toimenpiteitä linnulle tarvitsee tehdä. Lintu asetetaan kämmenelle selälleen tai mahalleen, riippuen taas siitä, mitä sille on tarkoitus tehdä.

Etusormi-keskisormiotteessa linnun pää asetetaan näiden väliin. Linnun selkä tulee kämmentä vasten. Peukalo jää täysin vapaaksi, joten tämä ote sopii esimerkiksi siihen, jos yksin täytyy hoitaa linnun jalvoja. Jalan saa tällöin asetettua helposti peukalon ja etusormen väliin. Nimetön ja pikkurilli tukevat lintua ja pitävät tarpeettoman jalan poissa tieltä.

Pidä aina kevyesti kiinni ja varmista, ettet purista, sillä lintu ei kestä hengittämättä olemista - pienikin hengityskatkos on kohtalokas! Älä pidä lintua tarpeettoman kauan selällään, sillä näin sen on hankalampi hengittää. Pyri suorittamaan hoitotoimenpiteet niin, että lintu on mahdollisimman paljon pystyasennossa.

Tarkkaile linnun vointia jatkuvasti, sillä pienet linnut voivat valahtaa elottomiksi pelkän stressin takia! Mikäli vaikuttaa siltä, että linnun stressitaso nousee liikaa, päästä se välittömästi pois.

Sitten vaan pikaiset hoitotoimenpiteet! Pyydä joku avuksi, jotta voit itse keskittyä kiinnipitämiseen, jos homma on uutta ja haluat toisen parin auttavia käsiä, sillä yksin kiinnipitäminen ja hoitotoimenpiteet voivat olla hankalia, jos asiaa ei ole harjoitellut.

Kynnen leikkaaminen ja linnun kiinnipitäminen

1. Pimennä huone. Kääri lintu varmallalla otteella pyyhkeeseen niin, että sen pää jää hieman pyyhkekäärön ulkopuolelle. Valitse käsipyhyhe, sillä iso pyyhe muodostaa vain turhan ison mötin linnun ympärille, etkä saa hyvää otetta. Pidä huolta, että lintu pystyy hengittämään.

2. Vie lintu jonnekin, missä on hyvä valo, mahdollisesti lamppu, jonka voit kohdistaa mihin suuntaan haluat. Ole rauhallinen ja varmaotteinen. Voit aset-

taa linnun pyyhkeessä pöydälle tai syliisi. Jos se on erityisen hermostunut, voit antaa sille suuhun jotakin mieleistä, johon se ei voi tukehtua, mutta johon se kiinnittää huomionsa. Esimerkiksi kiiltävää rakastavalle linnulle rannekoru. Voi myös auttaa, jos peität linnun pään jollakin hyvin kevyellä ja pidät tilan sille pimeänä. Kun se ei näe, mitä tapahtuu, se ei stressaa niin paljoa.

3. Pidä linnusta toisella kädellä kiinni tai pyydä josta kuta muuta pitämään, jotta se ei karkaa. Etsi toisella kädellä linnun jalka pyyhkeen seasta, tartu siihen varovasti siten, että saat varpaan näkyville. Jos olet yksin, on helpointa pidellä jalkaa samalla kädellä, jolla pidät lintua pyyhkeessä. Toinen käsi leikkaa. Lintu todennäköisesti yrittää vetää jalkaansa pyyhkeen sisään tai tarttuu lujasti sormeesi. Yritä pitää jalka esillä. (Älä rutista.)

4. Katso kynttä valoa vasten. Riippuen kynnen tummuudesta kynnen sisällä näkyy sen myötäisesti kulkeva verisuoni. Varo osumasta siihen, kun leikkaat! Jätä leikkauskohdan ja kynnen väliin ainakin millimetriä etäisyyttä, isommilla useampi millimetriä. Vaaleajalkaisilla värimuunnoksilla suonen näkeminen ei yleensä ole ongelma. Mikäli verisuonta ei näy, voi toisena sääntönä pitää sitä, että leikkaaminen tapahtuu siten, että kynsi päättyy varpaan tasolla. Tällöin kannattaa kuitenkin olla varovainen.

5. Leikkaa kynsi. Mielellään yhdellä kerralla, ei osittain. Jos reunat jäävät rosoiseksi, voit yrittää siistiä esimerkiksi kynsiviilalla. Toista muiden kynsien kanssa, vaihda sitten jalkaa ja toista sen kynsien kanssa.

Kiinnittämisen osaaminen osa harrastusta

Linnun kiinnittäminen on joskus ikävä, mutta välttämätön osa harrastusta. Sitä ei tulisi käyttää liian kevyin perustein, vaan pelkästään linnun hyvinvoinnin niin vaatiessa. Tällöin kuitenkin se on tehtävä, ja linnun kannalta on paras, että se tehdään oikein ja hoitotoimet ripeästi. Paras vaihtoehto on kuitenkin aina kouluttaa välttämättömät hoitotoimenpiteet linnulle ennakoon!

Muista:

- Lintua ei tulisi ottaa kiinni osana arkea, ilman tarvetta.
- Kun on tarve ottaa lintu kiinni sen hyvinvoinnin kannalta, näin tulee tehdä.
- Hyvää elämää elävä lintu palautuu nopeasti ajoittaisista ikävistä tilanteista.

Pidä lintu kunnollisella otteella paikoillaan, mutta älä purista liian kovaa! (kuvat: Jonne Stenroth).

Kaijasten kesyttelyä

Tässä artikkelissa kerron viktoriankaijanen Mimmin ja ruusu-kaijanen Kiivin kesyyntymisestä. Oikeastaan kesyttäminen on Mimmin ja Kiivin kohdalla tarkoittanut ihan peruskoulutusta. Klikkeri, kohde ja palkinto, siinä avainasiat. Lisäksi väitän, että Mimmin kesyyntyminen on edistynyt sen ansiosta, että sai itselleen kesyyntymisen alkuvaiheessa kaverin. Oman kokemukseni perusteella ei ole perusteltua väittää yleistäen, että yksin elävä lintu aina kesyyntyisi helpommin kuin kaverin kanssa lajityypillistä linnun elämää viettävä.

Teksti ja kuvat: Heli Portti

Perheessämme oli jo parin vuoden ajan ollut keltaotsa-amatsoni ja tästä innostuneena tuolloin 10-vuotias Emma-tytär alkoi toivoa itselleen omaa lintua. Aluksi toiveet olivat tietenkin ylimitoitettuja. Suurin toive oli saada samanlainen papukaija kuin äidillä. Pitkien ja syvällisten keskustelujen jälkeen päädyimme soittamaan tutulle kaijasten kasvattajalle. Tarkka laji ei tässä vaiheessa vielä ollut ihan täysin selvä. Kasvattajalla tiesimme olevan ruusu-kaijasia, naamiokaijasia sekä viktoriankaijasia. Keskusteltuamme kasvattajan kanssa päädyimme varamaan yhden viktoriankaijaseen poikaseen. Yhden sen vuoksi, että ajattelimme tyttärellä riittävän aikaa tarpeeksi poikaseen viihdyttämiseen ja toisaalta ajattelimme, että yksinäinen poikanen kesyyntyisi nopeammin. Sovimme kuitenkin heti aluksi kasvattajan kanssa hakevamme Mimmille kaverin, jos se näyttäisi sitä kaipaavan.

Mimmi siis tuli meille ainoaksi kaijaseksi ja sen annettiin rauhassa tottua omaan häkkiinsä ennen minkäänlaisia lähestymisyrityksiä. Kaikenlainen häkin ympärillä pyöriminen minimoitiin siivoamista, veden vaihtoa ja ruokintaa lukuun ottamatta pariaksi viikoksi. Hyvin pian Mimmi tottui perusrutiineihin eikä enää säikkynyt lähellä heiluvia käsiä.

Päätimme aloittaa kesyttämisen tarjoamalla hirssiä pintojen välistä. Tämä vaihe on ollut varmaankin aikaa ja hermoja koettelevin vaihe koko kesyttämässä. Häkin vieressä sai seisoskella tai istuskella hyvinkin pitkiä aikoja ennen kuin minkäänlaisia liikettä edes hirssin suuntaan saatiin aikaiseksi. Rauhoittelu näytti olevan Mimmille mieluisaa ja hiljalleen luottamusta alkoi syntyä. Jätimme hirssin roikkumaan aina siihen kohtaan häkin pintoja, johon olimme toivoneet Mimmien tulevan hakemaan hirssiä. Tässä vaiheessa meni aikaa useita kuukausia.

Näiden kuukausien aikana ymmärsimme, että kasvattajan suositus kaverin hankkimisesta olisi tehtävä mahdollisimman pian. Kesyyntyminen vie aikaa enemmän kuin olimme aavistaneet, ja näin ollen ihmisen seurasta ei ollut hyötyä pikkulinnullem-

me. Tässä vaiheessa jopa tuntui, että ihmisen seura stressasi jossakin määrin. Hirssin tarjoamista pintoista jatkettiin, mutta välillä tuntui, että edistystä ei tapahdu.

Kajuleiden lintupäivillä Turun kasvitieteellisessä puutarhassa Mimmi sai kauan kaipaamansa kaverin, ruusukaijaseen, joka myöhemmin nimettiin Kiiviksi. Nämä ystävytyivät aivan välittömästi ja pääsivät sukimisasteelle puolessa tunnissa.

Mimmien olemus kohentui silminnähden kaverin myötä. Pikkutipun itsevarmuus alkoi kohota ja hirssitkin maistuiivat pintojen välistä äärimmäisen hyvin. Enää ei myöskään ihmisen läsnäolo vaikuttanut stressaavan.

Kaverin saamisen jälkeen edistymistä alkoi tapahtua aika nopeaan tahtiin. Edelleen keskityimme Mimmien kouluttamiseen ja Kiivi seuraili sivusta, mitä kaveri oikein ihmisten kanssa puuhailee. Hiljalleen Kiivillekin alkoi hirssi maistumaan, kun sitä tarjoili häkin suojiin. Jossain vaiheessa uskalsimme päästää tipuset häkin ulkopuoliseen maailmaan.

Häkin ulkopuolella ihmisen läsnäolo tuntui pelottavalta. Mimmiiä ei voinut lähestyä kovinkaan lähelle ilman pakoon lentoa. Mietin, miten tätä ongelmaa

saataisiin häivytettyä. Päätin opettaa Mimmille kohteen. Kohteeksi valitsin vanhan lasten hammasharjan muovisen, värikkään pään. Se oli sopivan pieni ja nopea liikutella. Kaijaisilla nimittäin koulutustilanteissa on vauhtia huomattavasti enemmän, kuin keltaotsa-amatsonilla, jonka kouluttamiseen olin tottunut.

"Näiden kuukausien aikana ymmärsimme, että kasvattajan suositus kaverin hankkimisesta olisi tehtävä mahdollisimman pian."

Kohdetta harjoiteltiin klikkerin avulla häkin läpi muutaman päivän. Se toimi loistavasti. Pystyin liikkuttamaan Mimmiiä ympäri häkkiä kohteen avulla. Häkin ulkopuolella kohteesta oli uskomattoman iso apu. Ihmisen läheisyys vapaudessa ei enää pelottanut. Riittävän lähelle tuotu kohde houkutteli Mimmiiä lentämään haluttuun paikkaan ja palkinnon tuominen käsin lähelle ei myöskään pelottanut. Huomasin, että palkintohirssi kannatti tarjota muutaman kaijaseen askeleen päähän, josta Mimmi pystyi itse sen noutamaan.

Hiljalleen aloitettiin harjoitella kepillä nousemista. Kun oppimisen alkuun oltiin päästy, tuntui jälleen, että oltiin harpattu isoja askelia eteenpäin. Parhaimmillaan Mimmi lensi kepillä pyydettyä muuttaman metrin päästä. Tässä vaiheessa Kiivikin uskaltautui ottamaan hirssiä kädestä. Mimmin esimerkki oli opettanut Kiiville, miten ihmisten kanssa ollaan.

Vapana lentäessään Mimmi hakeutui mielellään ihmisen lähelle ja jopa päähän laskeutuminen alkoi yleistyä. Kiivi seurasi perässä ja alkoi myös itse ”kerjätä” palkintoja. Päätin, että pää ei ole oikea laskeutumispaiikka ja aloin aivan systemaattisesti kohteen tai hirssin avulla siirtämään pikkuiset päästä olkapäälle. Harjoittelu ei ole tuottanut sellaista tulosta että tiput lentäisivät suoraan olalle, vaan ne lentävät ensin päähän ja sitten hiuksia pitkin laskeutuvat olalle. Olkapäältä on ollut hyvä ohjata kohteella tai hirssillä pikkuiset siirtymään sormelle. Pääsimme Mimmin kanssa jo siihen vaiheeseen, että se lensi suoraan sormen päälle. Aikaa tähän kouluttamiseen meni noin 1,5 vuotta.

Kaikkien meidän suruksemme rakas Mimimme kuoli tapaturmaisesti tänä syksynä. Kiivin jäätyä yksin olen huomannut, että kesyyntymisessä on tapahtunut huomattavaa taantumista. Kiivihän ei ilman Mimmiä ollut tottunut lentämään päähän, vaan kaikki tapahtui Mimmin tehdessä kaiken ensin. Onneksi Mialla on Kiiville kavereita tarjolla ja niitä ihan pian lähdemme hakemaan. Ja kouluttaminen sekä kesyttäminen aloitetaan uudelleen.

Lintujen kesyttäminen koulutuksen avulla on haasteellista, lintua kunnioittavaa sekä palkitsevaa, niin linnulle itselleen, kuin kouluttajallekin. Suosittelen ehdottomasti kaikille kesyttämistä aloitteleville maltillista mieltä sekä herkkää linnun lukemista. Lintua pakottamalla voidaan saada näennäisesti kesy lintu joka alistuu kohtaloonsa. Paljon mukavampaa on katsoa lintua, joka omasta tahdostaan lentää kädelle.

Papukaijan "metsästys"

- Kertomus siitä, kuinka Hönö tuli meille

Hönö on nyt n. 1,5-vuotias kultaposkiamatsoni, oikealta nimeltään Bandit ja Jonne Stenrothin kasvatti viimeisimmästä poikueesta vuodelta 2011. Hönön tie meille ei ollut itsestään selvä, sillä tein poikani kanssa jonkin aikaa selvitystyötä siitä, onko meillä edes mahdollista tarjota asianmukaista kotia ja perhettä papukaijalle.

Teksti ja kuva: Ninnu Ahlgrén

Rasmus oli jo pikkupoikana sanonut haluavansa lemmikiksi joko tarantulan tai papukaijan. Itselleni hämähäkkikammoisena päätös ei silti ollut helppo, sillä en tiennyt papukaijoista mitään. Sanoin silloin pojalleni, että vielä ei hankita hänelle omaa lemmikkiä, koska on liian nuori. Asia jäi hautumaan, joskin välillä tuli kyselyä joko voisimme hankkia tarantulan tai papukaijan. Silloin en vielä ottanut ihan tosissani pojan puheita.

Rasmuksella on kaksi isosiskoa, jotka ovat kolme ja neljä vuotta vanhempia. Molemmat ovat saaneet omat lemmikkinsä 14-vuotiaana, vanhemmalla on koira ja nuoremmalla oli kani, joka kuoli yllättäen jo 3,5-vuotiaana. Nyt myös hänellä on koira. Tytöt ovat koirineen muuttaneet jo pois kotoa.

Muutama vuosi sitten Rasmus jälleen muistutti, että 14-vuotissynttärit lähestyy ja että työtökin saivat 14-vuotiaana omat lemmikit. Keskustelimme siis aiheesta useammankin kerran ja aina tuli se toive tarantulasta tai papukaijasta. Tarantula jäi välittömästi häviölle, liekö tämä ollut taktikoitu näin.

Aloimme perusteellisen, lähes pari vuotta kestäneen, tutkimustyön siitä, mitä papukaija tuo tulles-

saan. Ihan ensiksi hämmästyin kuinka paljon erilaisia lintuja on mahdollista pitää lemmikkinä! Olin mielessäni kuvitellut undulaattia tai seeprapeippoja. Nämä siksi, että itselläni oli pikkutyttöinä kaksi kaveria, joista toisella oli undulaatteja ja toisella seeprapeippoja. Rasmus tarkensi millaista papukaijaa tarkoittaa ja näytti internetistä kuvia. Kuvia oli hurja määrä eri lintulajeista lemmikkinä, mutta lähinnä Rasmus näytti neitokakadujen ja amatsonien kuvia. Itse viehdyin silloin kuvien perusteella neitokakaduista, mutta Rasmusta kiinnosti enemmän amatsonit.

Toinen hämmästyksen aiheeni papukaijoista ja yleensäkin linnuista tietämättömänä oli se, kuinka täysin tyystin erilainen lemmikki lintu on verrattuna esim. koiraan. Tämä asia hämmästyttää vieläkin toisinaan Hönön tuodessa esiin jotain erilaista, kuin mihin koirien kanssa on tottunut. Myös linnun "monipuolisuus" lemmikkinä toi paljon mietittävää. Se toisi hirveästi uutta mukanaan, enkä ollut lainkaan varma, olisiko meidän perhe valmis "tinkimään" omista tavoistaan. Itselläniikin taisi olla sellainen 30-40 vuoden takaa jäänyt mielikuva itsekseni lirkuttelevasta undulaatista häkissä. Muistan kyl-

lä hämärästi, että kaverini päästi undulaattejansa vapaana lentelemään omassa huoneessaan, mutta koskaan ei ollut käynyt mielessä kuinka tärkeä ja iso asia lentämisen mahdollisuus on linnun hyvinvoinnin kannalta.

Internetissä on paljon tietoa erilaisista lemmikkilinnuista, mutta aina ei voi olla ihan varma tiedon laadusta ja oikeaoppisuudesta. Etsin kirjastosta kirjoja, mutta löysin vain vanhoja painoksia. Mitään uusia täysin ajan tasalla olevia suomenkielisiä kirjoja ei muutama vuosi sitten vielä ollut. Mietin kuumeisesti muita kanavia, joiden kautta saisin lisää tietoa neitokakaduista ja amatsoneista. Halusin siis olla varma, että tieto on sitä oikeaa ja nykyaikaista. Löysin netistä Ida-Emilia Kaukosen Neitokakadut - Variaatioiden aikakausi -sivut. Sivuilta löytyi paljon mielenkiintoista ja kattavaa tietoa neitokakaduista. Hyvä sivusto on myös Jarmo Tuutin

"Internetissä on paljon tietoa erilaisista lemmikkilinnuista, mutta aina ei voi olla ihan varma tiedon laadusta ja oikeaoppisuudesta."

Papukaija.fi, sieltä löytyy paljon asiaa aloittelevallekin harrastajalle artikkeleineen ja tee-se-itse-nurkineen. Löysin myös Kaijuli-yhdistyksen kotisivut sekä keskustelufoorumin. Myös SPY:n kotisivut ja foorumi löytyivät, mutta jätin ne aikani lueskeltua pois. Syynä oli se, että tunsin Kaijuli-yhdistyksen tekstit ja foorumin kirjoitukset läheisemmäksi –

enemmän omaa ajatusmaailmaani tukevaksi. Luin monta kuukautta Kaijuli-foorumin kirjoituksia: uusia sekä kuukausia ja vuosiakin vanhoja. Kahlasin yhdistyksen sivuja läpi, luin lintujen lajiesittelyitä ja tulostin kirjoituksia ja artikkeleja itselleni ja Rasmukselle luettavaksi.

Lisäksi löysin vielä yhden hyvän tietojenkalastuskanavan: IRC-kanavan #neitokakadut_va. Vaikka kanavan nimi viittaa neitokakaduharrastajiin, niin siellä on myös muiden lintulajien omistajia. Sanottakoon, että eniten sain tietoa siellä suoraan ihmisiltä itseltään reilusti asioista kyselemällä. Tyhmiä tai turhia

kysymyksiä ei ollutkaan, kaikkea sai ja voi kysyä. Kanavan kautta tutustuimme myös livenä harrastajiin ja lintuihin, kun kävimme heidän luonaan tutustumassa eri lintulajeihin – muun muassa kajasiin, peippoihin, neitsikoihin, amatsoneihin, jakoihin, kauluskajijoihin – ja niiden vaatimiin oloihin. Moneen lajiin jäi tietysti paneutumattakin, lajeja kun on niin paljon.

Kävimme myös lemmikkimessuilla ja yhdistyksen järjestämällä lintupäivillä ja mökkiviikonlopuissa. Yksiltä messuilta ostin Jarmo Tuutin kirjoittaman uunituoreen oppaan: Papukaija lemmikiksi? Lueskelen sitä vieläkin silloin tällöin, se on täynnä asiaa eikä periaatteessa vanhene. Paras suomenkielinen opas papukaijaa harkitsevalle!

Ihan parasta yhdistyksen tarjoamaa antia olivat viikonlopun kestävät lintutapahtumat; siellä näimme konkreettisesti linnun hoitoa ja sosiaalista elämää ja elämää eri vuorokauden aikoina, kanssakäymistä omistajiensa ja vieraampien ihmisten kanssa. Aamuherätykset, ruokinnat, koulutussessioita, virikkeellistämisiä, sosiaalista kanssakäymistä muiden lintujen kanssa, häkkiinlaitot, peittelyt ja hyvänyötoivotukset, nukkumaanmenot... Harrastajien ja omistajien oma tiedonjako on sitä ihan korvaamatonta antia, jokainen lintu kun on oma yksilönsä ja päivittäiset rutiinit ja tavat muotoutuvat kuitenkin yhdessä omistajan kanssa.

Kaijuli-foorumilla yksi tärkeistä topiceista on mielestäni ainakin amatsonista haaveilevalle Amatsonit-osiossa oleva Crime of passion... Itse tämän luettuani ajattelin ensin, etten halua meille lintua

ollenkaan. Toiseen kertaan sitä sieltä täältä lukiesani pohdin, ettei meille ainakaan amatsonia tule. Useamman kerran kuitenkin palasin tähän topiciin ja amatsonien lajiesittelyitä lukiessani mietin, että jos meille amatsoni tulisi, niin se olisi kultaposkiamatsoni. En halunnut edes harkita hottista, en todellakaan ainakaan ensimmäiseksi linnuksi. Pienemmän koonkin puolesta kultaposkiamatsoni miellytti eniten.

Syydin Rasmukselle luettavaa. Kun ei hän jaksanut ihan niin paljoa asioista lukea, pidin hänelle ”luentoja” linnun hoidosta, kouluttamisesta, virikkeistä ja eri lajeista ja niiden ominaisuuksista, eli luin ääneen artikkeleita, foorumin keskusteluketjuja, kirjoja ja muita vastaavia. Keskustelimme linnun vaatimista olosuhteista ja hoidosta ja yleensäkin lintuun sitoutumisesta: papukaijahan on hyvässä lykyssä loppuelämän kumppani. Mietimme alunperin kauluskajiaa, mutta niiden vähäisyyden takia päädyimmekin joko neitsikkaan tai kultaposkiamatsoniin. Rasmus halusi mieluummin kultaposkiamatsonin, joten syvempi perehtyminen siihen alkoi. Itseäni arvelutti se, että kultaposkiamatsonia(kaan) ei suositeltu herkästi ensimmäiseksi linnuksi, mutta juteltuani puhelimesta ja mökkiviikonlopussa Jonnen kanssa totesimme yhdessä, että eiköhän meille sellainen sopisi. Vaikka päätös kultaposkiamatsonin hankinnasta oli tehty, työ ei todellakaan loppunut siihen. Pohdimme, mitä teemme, jos lintu sairastuu tai joku perheenjäsenistä tulee linnulle allergiseksi. Kysyin kavereilta eläinlääkäreitä, joka on perehtynyt lintuihin, tallensin hänen yhteystietonsa muistiin, selvittelin vakuutuksista, hoitomahdollisuuksista esim. matkojen aikana yms.

”Kaijuli-foorumilla yksi tärkeistä topiceista on mielestäni ainakin amatsonista haaveilevalle Amatsonit-osiossa oleva Crime of passion...”

Häkki oli se suurin päänvaiva. Mistä ja millainen? Emme kuitenkaan halunneet ihan sitä minimikokoista, koska halusimme ottaa huomioon mahdollisesti joskus Hönölle tulevan kaverin. Lisäksi yläkerran olohuoneeseen ei tehdasvalmisteinen häkki sopinut, joten suunnittelimme ja rakensimme häkin itse. Tai Ropsu, mieheni ja Rasmuksen isä, rakensi ja minä ”neuvoin”. Häkin pinnojen materiaali oli hankalin. Tiesin jo, että pinnaväli ja -vahvuus pitää olla kultaposkiamatsonille sopiva ja että materiaali ei saa olla sinkittyä, koska sinkki on haitallista papukaijoille - ainakin amatsoneille, jotka kiipeilevät paljon ja ovat näin kosketuksissa verkkoon. Monta viikkoa lueskelin Kaijuli-foorumin häkinrakennustopicia ja juttelin Jonnen kanssa puhelimesta ja kyselin irc-kanavalla vaihtoehtoja verkkomateriaaleille. No, myönnettäköön, että myös raha saneli jonkin verran, joten siksi emme voineet noin vain tilata rosteriverkkoa saati pulverimaalattua sinkkiverkkoa, häkillä kuitenkin on kokoa sen verran. Löysin koiratarvikeverkkokaupasta ruostumattomasta teräksestä valmistettua ulkokäyttöön tarkoitettua pentuaitauselementtiä ja tilasinkin viimeiset elementit. Yksi paketti jäi jälkitoimitukseen, sillä liikkeen piti tilata se piti jostain kauempaa. Sen koommin tätä ei olekaan enää ollut saatavissa ruostumattomasta teräksestä valmistettuna. Eihän sekään halvin vaihtoehto ollut, mutta meidän tarpeisiimme parasta.

Häkkiä rakennettiin pari kuukautta, sisustettiin lokakuuisena lauantaina Ansun kanssa ja sunnuntaina hakiessamme Hönöä muu kotiväki laittoi lintulampun paikoilleen, pellavakuivikkeet häkin pohjalle ja verhot häkin ympärille sekä ruokakupit ja vesikupin sekä -pullon. Ansu kultaposkiamatsonin ja siniot-

sa-amatsonin omistajana oli korvaamaton apu koko projektissa tietoineen ja kokemuksineen.

Kuljetus-/matkahäkiksi meillä oli jo valmiina kääpiösnautsereillemme hankittu lähes käyttämätön näyttelyhäkki, korkeudeltaan 58 cm, leveydeltään 50 cm ja pituudeltaan 60 cm. Laitoin sinne sanomalehteä pohjalle, kiinnitin Ansun avulla pari ortta, pienet ruokakupit ja vesikupin. Mökkihäkinkin hankin käytettynä, kun haluamme välillä viettää pitempiäkin aikoja mökillä yhdessä, muun muassa juhannuksena. Häkki on juuri sen kokoinen, että siellä voi muutaman päivän pitää Hönöä, vaikei vapaaksi uskaltaisi päästää. Häkki on helppo viedä uloskin, jolloin Hönö pääsee nauttimaan auringosta ja seurastamme ulkonakin. Hönöä tosin jännittää kauheasti vielä ulkona oleminen, kun emme ole sitä vielä paljoa siihen totuttaneet. Kotona pidämme mökkihäkkiä hommahuoneessani, jossa teen käsitöitä ja askartelen. Häkki on aina auki ja sielläkin

"Rikkiinäiset lelut kannattaa kuitenkin säilyttää ja käyttää uudelleen."

herkkuja ja leluja, jotta meneminen sinne ei ole ikävää. Lähes aina Hönö tulee minun seuraksi hommahuoneeseen ja saattaa ottaa jopa torkut mökkihäkissä.

Papukaijosten lelut ovat yllättävän kalliita. Ne joutuvat koetukselle varsinkin koukkunokkien "käsissä", joten on melkoinen haaste löytää kestäviä leluja. Rikkiinäiset lelut kannattaa kuitenkin säilyttää ja käyttää uudelleen. Olemme pitäneet askartelupäivän Ansun kanssa ja väkertäneet virikeleluja papukaijoillemme käyttäen hyväksi mm. rikki

menneistä leluista säilytettyjä osia. Tekemistämme leluista löytyy kuvia Kaijuli-foorumien hoito-osion, ketjusta "Askarteluohjeita lintujen leluille". Nimi-merkinä on NinnuA. Sieltä löytyy paljon muidenkin tekemiä leluja ja ohjeita.

Linnun ruokavalion tulee olla riittävän monipuolinen; pelkät siemenseokset ja pelletit ei riitä, vaikka

niitäkin on omat sekoituksensa eri lintulajeille. Itselleni yllätyksenä tuli tuoreruuat. En ollut ajatellutkaan, että linnuillekin voi syöttää tuoreruokia. Onhan se ihan loogistakin, koska kyllähän linnut luonnossakin syövät muutakin kuin siemeniä. Tuoreruulla on nykypäivänä suurikin merkitys lintujen ruokinnassa. Iloinen yllätys itselleni oli sekin, että ruuan etsimisestä voi tehdä linnulle oman virikkeensä: lintu etsii siis itse ruokansa eri jemmaista. Näin hoituu sekä ruokinta että aktivointi, aivotyökentely. Alkuun jännitti ihan kauheasti ruokintapuoli ja vaadinkin Jonnelta paperille täydelliset ohjeet ruokinnasta: mitä voi antaa ja kuinka paljon ja kuinka usein. Kertasin ja tarkistelin moneen otteeseen myös Kaijuli-foorumilta ja irc-kanavalta mitkä on myrkyä ja mitä voi huoletta antaa ennenkuin uskalsin Hönölle tarjota. Itse innostuin Hönön myötä erilaisten siementen, papujen ja herneiden idättämisestä ja versottamisesta, chilin ja paprikan kasvatuksesta ja yleensäkin luomuruuasta ja sen tuottamisesta.

Vaikka minua oli valistettu ja se oli minulle moneen kertaan todistettu ja näytetty, oli melkoinen sokki huomata millaista sotkua pikkuinen papukaijavauva saa aikaan. Häkin ympäristä on pakko joka päivä vähintään lakaista, ruuansotkut ja ulosteet häkistä siivottava ja ruokakupit tiskattava ja vesi vaihtaa jopa parikin kertaa päivässä. Häkin ympärille ja ständien ja kiipeilytelineiden alle on hankittu muovimattoa, josta on helppo pyyhkiä ja lakaista ulosteet ja ruuansotkut pois. Höyhenten ja sulkien määrä on loputon kuten myös lintupölyn. Ilmanpuhdistinkaan ei riitä pitämään pölyä poissa, imuroidakin pitää jatkuvasti. Ilmanpuhdistin pitää lintuperheessä putsata useammin kuin linnuttomassa perheessä, se menee nopeammin likaiseksi ja tukkoon. Ilmankostutinkin meillä on, mutta sitä käytetään lähinnä talvisin. Lintu lemmikkinä sotkee siis enemmän kuin kissa tai koira. Meillä on sentään ollut parhaimmillaan viisikin koira. :)

Myönnätköön, että suurimman selvitystyön tein minä eikä suinkaan Rasmus. Kun lapsi haluaa lemmikin, oli se sitten koira, kissa, lintu tai ihan mikä tahansa, vastuu lemmikistä on aina vanhemmilla. Vanhempien täytyy myös olla asiasta edes vähän kiinnostuneita ja muistaa, että lemmikkiä ei pidä ottaa kevein perustein. Ei ole lemmikin syy, ettei sitä

halutakaan pitää tai ettei siitä pystytäkään huolehtimaan. Lemmikki ei saisi joutua kiertoon sen takia, että se ei olekaan kiva. Asioista voi ottaa etukäteen selvää ja harkita tarkkaan. Lapsi ei pysty vielä itse täysin huolehtimaan lemmikistä, siihen tarvitaan vanhempien apua eikä pelkästään taloudellista apua. Vanhempien vastuu ei lopu siihen, että ostetaan lapselle lemmikilintu, häkki, ruokaa linnulle ja niin edelleen, vaan lasta pitää ohjata ja neuvoa ja auttaa linnun asianmukaisessa hoidossa. Meille Hönö on tullut ajatuksella, että jos Rasmus ei pysty Hönöä pitämään tai ottamaan mukaan joskus omaan asuntoon, niin sillä on koti meidän luona – ainakin niin kauan kun me pystymme siitä huolehtimaan.

Ninnun vinkit papukaijaa harkitsevalle

- Kannattaa liittyä hyvään harrastavaan yhdistykseen, koska sieltä saa todella paljon tietoa, neuvoja ja tukea ja tutustuu kokeneisiin harrastajiin, joilta voi kysyä ihan mitä vain
- Kannattaa lukea mahdollisimman paljon papukaijan pitämisestä lemmikkinä, kuten Papukaija lemmikiksi -kirja, harrastavan yhdistyksen nettisivut sekä harrastajien omat sivut
- Kannattaa tutustua eri lajeihin myös livenä (esimerkiksi lemmikkimessuilla, lintutapaamisissa, harrastajien kodeissa)
- Päättyessä johonkin itseään kiinnostavaan lajin pitää selvittää pystyykö tälle linnulle tarjoamaan asianmukaiset olosuhteet; häkin koko ja vapaata lentotilaa, aktivointi ja virikkeet, monipuolinen ruokinta
- Pitää miettiä onko valmis sitoutumaan mahdollisesti jopa elinikäiseen sekä paljon seuraa tarvitsevaan lemmikkiin
- Kannattaa hankkia emojen ruokkima poikanen hyvältä ja vastuuntuntoiselta kasvattajalta. Esimerkiksi yhdistyksen kautta voi tiedustella kasvattajalistaa
- Kannattaa etukäteen selvittää mihin ottaa yhteyttä, jos lintu sairastuu

Haastattelussa

Rafael Zamora Padron

Kerro jotain päivärutiineistasi; millainen on työpäiväsi?

Loro Parque säätioällä on noin 3500 papukaijaa, jotka edustavat 350 eri lajia. Päivittäinen työ sisältää kaikkiin näihin "geenipankkeihin" perehtymistä ja niiden tuntemista. Loro Parque säätio on kuin suuri kaupunki, missä synnyttään, muutetaan asuinpaikkaa, vaihdetaan kumppania; jonne saapuu uusia asukkaita ja josta muutetaan pois esimerkiksi muihin eläintarhoihin. Nämä asiat ja pitkä lista muita muodostavat suuren määrän informaatiota, mitkä kuraattoreiden osaston (Cerator Dep.) tulee kirjata ylös ja prosessoida maailman suurimman ja tärkeimmän papukaijareservin hallinnoimista varten.

Rutiiniin kuuluu oikean ravinnon antaminen jokaisessa tapauksessa ja tilanteessa, koska eri lajien ja eri ikäisten lintujen ravinto tulee olla juuri oikeanlaista. Ravinto muokkautuu myös vuodenaikojen mukaan, ja sen onko linnulla sulkasato, onko se lepotilassa vai pesiikö se. Pesimisaikaan jokaisen parin munia tarkkaillaan. Alkion kehitystä seurataan pesässä tai haudontakoneissa. Haudontakoneita käytetään nuorten kokemattomien parien kohdalla, jos ne eivät jostain syystä osaa hautoa tai naaraiden kohdalla, jotka eivät pysty hautomaan itse.

Kun työskentelee täällä Loro Parque -säätiossä papukaijoiden tai muiden lintujen kanssa, tärkeintä meille kaikille on lintujen hyvinvointi. Hyvä perustieto mahdollistaa näin monen yksilön hallintaa. Hoitoon ja ylläpitoon kuuluvat ravinto-suunnitelmat ja ympäristön virikkeellistäminen, mitkä mahdollistavat linnuille optimaalisen elinympäristön. Tämä taas johtaa siihen, että linnut lisääntyvät hyvällä menestyksellä.

Teemme papukaijoiden kanssa paljon asioita. Jokainen noin 3500 yksilöstä käy läpi vuosittain täydellisen terveystarkastuksen, jotta saamme tarkkaa tietoa jokaisen yksilön terveydentilasta. Terveystarkastuksessa otamme verikokeet, tarkistamme linnun sulkapuvun ja kehon kunnon, joten saamme tietoa jokaisesta yksilöstä. Tätä varten meillä on oma nykyaikainen laboratorio, joten pystymme tekemään kaikki tutkimukset ja analyysit täällä meillä. Kun joku taho saa linnun Loro Parquesta, he voivat olla täysin varmoja siitä, että he saavat parhaat mahdolliset linnut.

Haastattelu: Sanna Pitkäranta

Mitkä ovat unohtumattomimpia lintuihin liittyviä muistoja?

Linnut antavat minulle päivittäin tärkeitä muistoja, mutta unohtumattomimpia ovat olleet kaikki siniarojen täällä LPS:ssä syntyneet poikaset, jotka ovat unohtumattomia myös osana tutkimustani.

Loppujen lopuksi olen ihan samanlainen, kuin kuka tahansa teistä tämän lehden lukijoista ja lintujen kasvattajista. Herään aamuisin ajatellen lintuja, teen töitä niiden kanssa koko päivän, ennen nukkumaan menoa luen usein lintuaiheista kirjaa ja nukkuessani näen unta niistä... Näistä asioista syntyy paljon unelmia ja toiveita, mitkä usein jopa toteutuvat.

Mitä ajattelet lintujen pitämisestä lemmikkinä?

Linnun ottaminen lemmikiksi on parasta, mitä perheelle voi tapahtua. Tämä tarkoittaa kuitenkin sitä, että lemmikkilintu on täysin riippuvainen ihmisistä ja se tuo paljon vastuuta. Linnun eläminen kotona tarkoittaa sitä, että elämme luonnon kanssa, mikä auttaa ymmärtämään elämää ja sen muotoja jokapäiväisessä elämässä. Lemmikin pitäminen on jakamista: lemmikki antaa paljon ja on hienoa kasvaa seuraten elävää olentoa läheltä, jonka seuraaminen luonnossa olisi paljon vaikeampaa. Vain ne henkilöt, jotka todella tutustuvat lemmik-

Rafael Zamora Padron

- 39-vuotias syntyperäinen Tenerifalainen
- Aloitti vuonna 1998 yliopiston stipendillä tutkijana Loro Parquessa
- Tutkimus käsitteli siniarojen (Cyanopsitta spixii) käyttäytymistä
- Koulutukseltaan biologi, erikoistunut eläintieteisiin (zoologia)

keihinsä, pystyvät ajattelemaan muita eläviä olentoja vaikeissa tilanteissa luonnossa ja pystyvät välittämään aidosti niiden suojelusta.

Mitä haluaisit muuttaa lemmikkilintujen elinoloissa?

Toivoisin oikeanlaisen informaation saatavuutta. Ihmisten pitäisi ottaa selville ennen lemmikin hankkimista, onko heidän elämäntapansa hyvä eläimen kannalta. Pitäisi ottaa selvää kauan eläin elää, onko se päivä- vai yöaktiivinen, millaisen tilan se tarvitsee, tuoko se tuoksua tai pahoja hajuja, sopeutuuko eläin lemmikkieläimeksi - linnuista osa soveltuu lemmikiksi ja toiset ei...

Nämä asiat ja monta muuta ovat asioita jotka pitää ottaa huomioon, sillä linnun elämä riippuu ihmisestä. Lemmik-

kilintujen omistajien pitäisi tehdä kaikkensa lintujen hyvinvoinnin eteen ja etsiä itselleen parasta ja oikeaa tietoa osallistumalla kursseille, seminaareihin ja liittymällä yhdistyksiin, jotka ajavat eläinten asiaa. Ja pitää muistaa, että kaikki internetistä löytyvä tieto ei ole oikeaa ja sitä pitää varoa - koska lemmikin elämä riippuu siitä.

"Toivoisin oikeanlaisen informaation saatavuutta. Ihmisten pitäisi ottaa selville ennen lemmikin hankkimista, onko heidän elämäntapansa hyvä eläimen kannalta."

Nuorisosivut

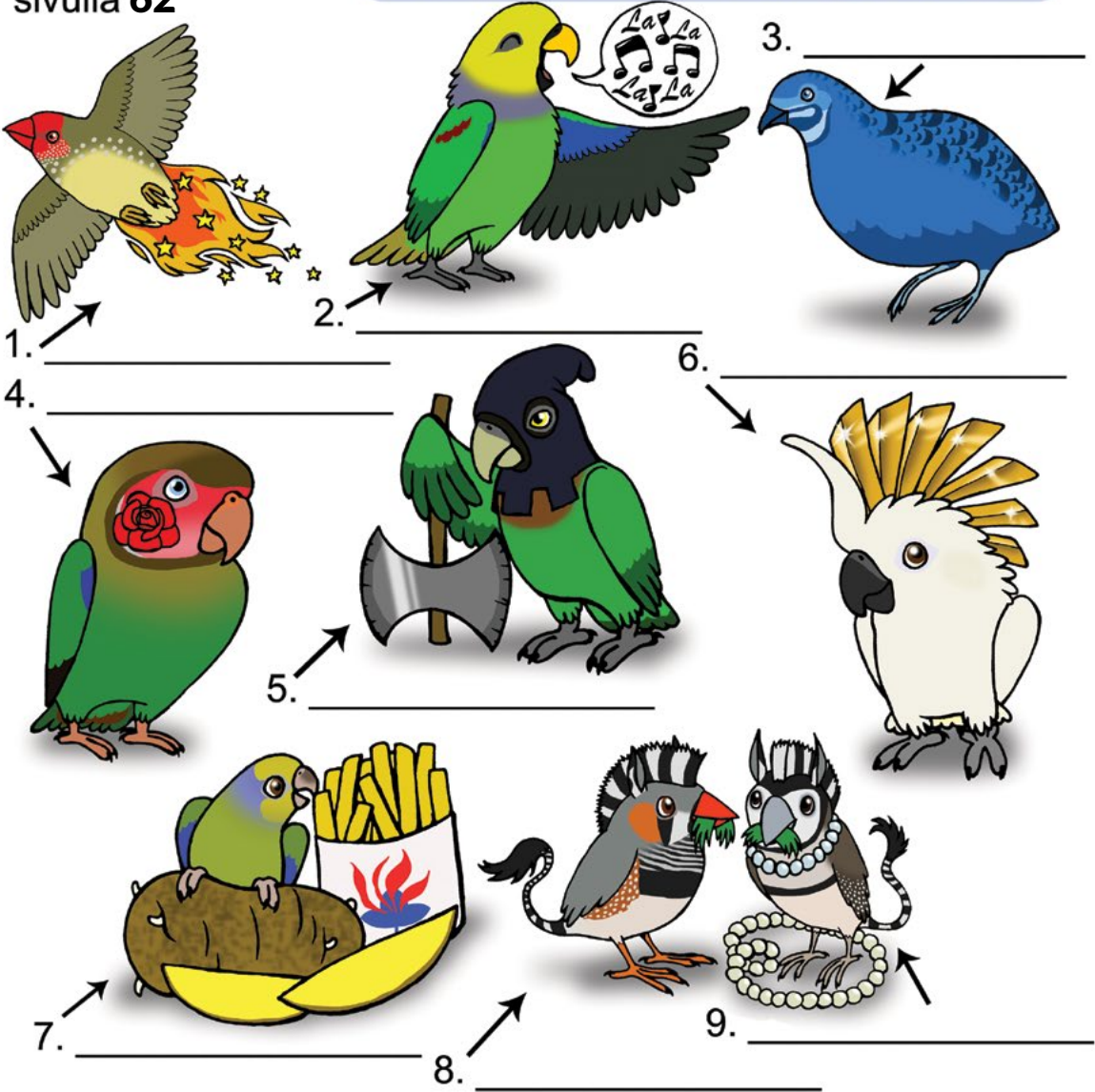
Piirrustukset: Iida Järvinen

Tehtävät: Laura Kurkela

Sarjakuva: Viivi Koponen

Vieressä olevaan kirjainten sekamelskaan on kätetty yhdeksän lintulajin nimet. Etsi ne ja nimeä lajeja esittävät humoristiset kuvat alapuolella! Vastaukset sivulla 62

S	A	I	R	S	-	E	H	I	F	A	U	W	K	E	S	S	I	E	N
I	I	P	R	U	U	S	U	P	O	S	K	I	A	R	A	T	T	I	O
N	R	E	P	T	L	I	E	R	O	Q	E	T	A	H	A	O	U	!	O
I	A	R	K	A	L	I	J	U	I	L	M	E	Y	U	V	U	N	S	B
V	K	U	L	T	A	T	Ö	Y	H	T	Ö	K	A	K	A	D	U	E	T
I	M	N	?	U	U	W	O	Ä	K	D	A	U	T	L	I	I	A	E	N
I	W	A	H	E	L	M	I	S	E	E	P	R	A	P	E	I	P	P	O
R	S	-	H	S	U	Ä	K	K	I	-	H	L	I	U	Y	M	F	R	R
I	D	A	T	U	K	H	N	O	K	K	I	A	T	-	I	I	P	A	S
Ä	A	R	I	M	A	U	A	G	R	!	T	U	A	M	A	Z	O	P	I
I	K	A	M	U	I	K	T	I	E	V	A	R	I	P	U	L	W	I	E
N	C	N	O	A	J	P	Y	Ö	V	E	L	I	A	R	A	T	T	I	K
E	!	E	Q	P	A	E	N	P	T	-	K	Ä	A	M	U	L	W	P	O
N	P	N	E	U	T	Ä	H	T	I	T	U	L	I	P	E	R	Ä	P	K
T	H	O	R	M	O	L	S	Y	Ö	G	A	P	J	A	L	?	I	O	M

Linnut
ovat
vaativia

Ne tarvitsevat virikkeitä
ollakseen onnellisia

Ongelma??

Minä 2012

Ostat todella hienon värikkään
ja ennenkaikkea kalliin lelu...

Miten saan linnuilleni
virikkeitä joista se
tykkää?

LINTUA EI KIINNOSTA!

Anna sille pahvirulla

S A I R S - E H I F A U W K E S S I E N
I I P R U U S U P O S K I A R A T T I O
N R E P T L I E R O Q E T A H A O U ! O
I A R K A L I J U I L M E Y U V U N S B
V K U L T A T Ö Y H T Ö K A K A D U E T
I M N ? U U W O Ä K D A U T L I I A E N
I W A H E L M I S E E P R A P E I P P O
R S - H S U Ä K K I - H L I U Y M F R R
I D A T U K H N O K K I A T - I I P A S
Ä A R I M A U A G R ! T U A M A Z O P I
I K A M U I K T I E V A R P U L W I E -
N C N O A J P Y Ö V E L I A R A T T I K
E ! E Q P A E N P T - K Ä Ä M U L W P O
N P N E U T Ä H T I T U L I P E R Ä P K
T H O R M O L S Y Ö G A P J A L ? I O M

1. tähtituliperä,
2. laulukaija,
3. siniviiriäinen,
4. ruusuposkiaratti,
5. pyöveliaratti,
6. kultatöyhtökakadu,
7. peruna-aranen,
8. seeprapeippo,
9. helmiseeprapeippo

Palveleva asiantuntija

Faunatar tarjoaa monipuolisen valikoiman tarvikkeita ja ruokia kaikille siivekkäille ystävillemme.

Myymälöistämme löydät myös iloisesti sirkuttavat, terveet ja kauniit lemmikkilinnut sekä luotettavat hoito-ohjeet.

Lemmikkilinnut Kaijulin jäsenenä saat myymälöistämme -10% alennuksen lintutarvikkeista sekä lintujen ruoista.

Tervetuloa lennokkaille ostoksille!

Faunatar

Yli kolmekymmentä asiantuntijaliikettä
kautta maan: www.faunatar.fi

Meiltä löydät Versele Lagan suosittu ruoat ja herkut kaikille linnuille!

Kaikkeä linnullesi...

**24
PETS.fi**

Netistä tai myymälästä!

Eläinkeskus, Ratastie 9, Nummela. P. 09-57131820